

HERNANI
Tragédie o pěti jednáních

Knižovna	18	190
Pr.	42338	
Sign.		4948A
P. h.		

*Přeložili Gustav Francel, Petr Kopta, František Kožík, Vladimír Mikeš
Josef Pechar a Jindřich Pokorný*

VI
 RLOS
 JY GOMEZ DE SILVA
 OL DE SILVA
 BAVORSKÝ
 GOTHSKÝ
 LUTZELBOURGSKÝ
 NCHO
 ATIAS
 CARDO
 RCIA SUAREZ
 ANCISCO
 AN DE HARO
 L TELLEZ GIRON
 PIKLENEC

panoň
 DSEFA DUARTE
 DCI *Socaté Lágy, Němci a Španělé*

šlechťáci, vojáci, pážata, lid atd.

Španělsko, 1519

Autor tohoto dramatu napsal před několika týdny u příležitosti předčasné smrti jednoho básníka toto:

„...Koho máme v této době literárních zmatků a bouří spíše litovat? Ty, kdož umirají, nebo ty, kdož bojují? Je nepochybně bolestně přihlížet, kterak odchází dvacetiletý básník: pukající lyra, vadnoucí budoucnost. Není to nicméně cosi na způsob odpočinku? Což těm, kteří jsou ustále zahrnováni pomluvkami, urážkami, nenávisťmi, zárlivostmi, podlými uskoky, nízkými zradami; což loajálním lidem, proti nimž je vedena neajální válka, lidem oddaným, kteří nechtějí leč dát své zemi jednu svobodu navíc, svobodu umění, svobodu myšlení; což těmto pracovním svobodou, kteří mírně a uvědoměle uskutečňují své dílo, jsouce na jedné straně nelošpinavých machinací censury, již jsou vydáni na milost, na druhé straně obětmi, pak často nevděčnosti těch, pro které vlastně pracují; což těmto lidem dovoleno, aby se čas od času závistivě ohlédli po těch, kdož padli v druhé za nimi a spí už svůj věčný sen? *Invidio, pravil Luther na wormsském hřbitově; invidio, quia quiescunt.*

Nicméně co na tom? Mladí lidé, budně stateční! Necht je nám tomnost malována sebedrsněji, budoucnost bude krásná. Romantismus, jenmuž se dostalo už tolika chybných vymezení, není ve skutečnosti jiným než — a to je jeho správná definice — *liberalismem v literatuře*. Tuto pravdu už pochopili všichni lidé dobré vůle, a těch je věru nemálo. A záhy, neboť dílo už velmi pokročilo, dojde liberalismus literární ničin popularity jako liberalismus politický. Svoboda umění, svoboda literární, a důsledně uvažující lidé. Toť ona dvojí korouhev, která všichni společně několik výjimek, jež časem prohlédnou) veškerou dnešní mládež, jejíž pevnost a trpělivost je obdivuhodná. A s touto mládeží, vedenou elitou generace předcházející, sjednotí všechny moudré starce, kteří po prvotním zaváhání a zkoumání rozpoznali, že to, co dělají jejich synové, jsou tolika politické. Toť zásada tohoto století, zásada, která literární je dezerou tolika druhu, ať ve smyslu klasickém nebo monarchistickém. Extrémisté všeho usilovat o znovunastolení starého řádu v oblasti literární i společenské. Každý pokrok v zemi, každý rozvoj myšlení, každý krok ke nadarmo smete vše, co v potu tváře ještě vybudují. A konec konců jejich reakční snahy nebudou neúspěšné. V revoluci je i protiakce krokem vpřed. Pravda a svoboda mají tu výhodu, že vše, co se podniká pro i proti nim,

OSOBY

HERNANI
 DON CARLOS
 DON RUY GOMEZ DE SILVA
 DOÑA SOL DE SILVA
 VÉVODA BAVORSKÝ
 VÉVODA GOTHSKÝ
 VÉVODA LUTZELBOURGSKÝ
 DON SANCHO
 DON MATIAS
 DON RICARDO
 DON GARCIA SUAREZ
 DON FRANCISCO
 DON JUAN DE HARO
 DON GIL TELLEZ GIRON
 PRVNÍ SPIKLENEC
 HORAL
 IAQUEZ, *panoš*
 DOÑA JOSEFA DUARTE
 SPIKLENCI *Svaté Lígy, Němci a Španělé*

Horale, šlechtici, vojáci, pážata, lid atd.

Španělsko, 1519

AUTOROVA PŘEDMLUVA

Autor tohoto dramatu napsal před několika týdny u příležitosti předčasné smrti jednoho básníka toto:

„...Koho máme v této době literárních zmatků a bouří spíše litovat? Ty, kdož umírají, nebo ty, kdož bojují? Je nepochybně bolestné přihlížet, kterak odchází dvacetiletý básník: pukající lyra, vadnoucí budoucnost. Není to nicméně cosi na způsob odpočinku? Což těm, kteří jsou neustále zahrnováni pomluvami, urážkami, nenávisťmi, žárlivostmi, podlými úskoky, nízkými zradami; což loajálním lidem, proti nimž je vedena neloajální válka, lidem oddaným, kteří nechtějí leč dát své zemi jednu svobodu navíc, svobodu umění, svobodu myšlení; což těmto pracovitým lidem, kteří mírně a uvědoměle uskutečňují své dílo, jsouce na jedné straně obětmi špinavých machinací censury, již jsou vydáni na milost, na straně druhé pak často nevděčnosti těch, pro které vlastně pracují; což těmto lidem není dovoleno, aby se čas od času závistivě ohlédli po těch, kdož padli v řadě za nimi a spí už svůj věčný sen? *Invideo, quia quiescunt*, pravil Luther na wormsském hřbitově; *invideo, quia quiescunt*.

Nicméně co na tom? Mladí lidé, buďte stateční! Nechť je nám přítomnost malována sebedrsněji, budoucnost bude krásná. Romantismus, jemuž se dostalo už tolika chybných vymezení, není ve skutečnosti ničím jiným než — a to je jeho správná definice — *liberalismem v literatuře*. Tuto pravdu už pochopili všichni lidé dobré vůle, a těch je věru nemálo. A záhy, neboť dílo už velmi pokročilo, dojde liberalismus literární stejně popularity jako liberalismus politický. Svoboda umění, svoboda společnosti — toť onen dvojitý cíl, k němuž spějí jedním krokem všichni logicky a důsledně uvažující lidé. Toť ona dvojitá korouhev, která spojuje (až na několik výjimek, jež časem prohlédnou) veškerou dnešní mládež, jejíž pevnost a trpělivost je obdivuhodná. A s touto mládeží, vedenou elitou generace předcházející, sjednotí všechny moudré starce, kteří po prvotním zaváhání a zkoumání rozpoznali, že to, co dělají jejich synové, jsou toliko důsledky práce jich samých a že svoboda literární je dcerou svobody politické. Toť zásada tohoto století, zásada, která zvítězí. Extrémisté všeho druhu, ať ve smyslu klasickém nebo monarchistickém, budou nadarmo usilovat o znovunastolení starého řádu v oblasti literární i společenské. Každý pokrok v zemi, každý rozvoj myšlení, každý krok ke svobodě smete vše, co v potu tváře ještě vybudují. A konec konců jejich reakční snahy nebudou neúžitečné. V revoluci je i protiakce krokem vpřed. Pravda a svoboda mají tu výhodu, že vše, co se podniká pro i proti nim,

jim stejným dílem prospívá. To znamená, že po všech těch velkých činech, které naši otcové vykonali a jichž jsme byli svědky, vycházíme i my sami ze starých společenských forem. Proč bychom tedy nevyházeli též ze starých forem básnických? Novému člověku nové umění! Při veškeré úctě k literatuře doby Ludvíka XIV., tak dokonale naroubované na tehdejší monarchii, si nynější Francie, tato Francie devatenáctého století, již Mirabeau vytvořil svobodu a Napoleon moc, jistě dokáže najít cestu k literatuře jí vlastní, osobité a národní.“

Budiž autorovi tohoto dramatu odpuštěno, že citoval sebe sama. Jeho slova mají tak malý dar nezapomenutelnosti, že musí být často znovu připomínána. Ostatně není snad nevhodné předložit čtenářům těchto několik stránek. Ne snad, že by si toto drama alespoň v něčem nezasloužovalo krásného názvu *nové umění, nová poesie*: zdaleka ne. Stalo se tak proto, že zásada svobody v literatuře udělala krok kupředu. Že bylo očividně dosaženo pokroku — ne snad v umění, k tomu je toto drama důkazem příliš nepatrným — avšak mezi obecnstvem. A že aspoň ve vztahu k němu se část výše uvedených riskantních předpovědí uskutečňuje.

Bylo také opravdu nebezpečné proměnit tak z ničeho nic obecnstvo a odvázat se na divadle pokusů vyhrazených až do této chvíle papíru, který, jak známo, snese vše. Čtenáři knih se velmi liší od návštěvníků divadla a byly odůvodněné obavy, že to, co oni přijali, citelové Thálie zavrhnou. Nic takového se nestalo. Zásada literární svobody, pochopené světem, který čte, nebyla méně srdečně přijata tím obrovským davem, který zaplňuje každý večer pařížská divadla. Tento bouřlivý a mocný hlas lidu, o kterém se říká, že je hlasem božím, chce od nynějška, aby poesie měla stejnou devisu jako politika. Toleranci a svobodu! Nyní necht' přijde básník. Má zde své obecnstvo. Obecnstvo, které chce svou svobodu mít takovou, jaká má být. *V souladu s řádem ve státě, s uměním v literatuře*. Svoboda má svou moudrost, která je jí vlastní a bez které není úplná. Ať stará pravidla Antignacu zemrou se starými zvyky Cujasu, to je správné. Ať po dvorské literatuře následuje literatura lidu, to je ještě lepší. Ale ať se v hloubi těchto novot setkáme s niternou pravdou. Ať princip svobody vytvoří své dílo. Ale ať ho vytvoří dobře. V písemnictví jako ve společnosti žádná etiketa, žádná anarchie, ale zákony.

Ani *purpur kamaší*, ani oheň rudých čapek.

To je to, co obecnstvo požaduje a co požaduje správně. A my z uctivosti k tomuto obecnstvu, které přijalo s nepříliš zasluženou blahosklonností dílo, předkládáme jim je nyní tak, jak je autor napsal. S označením a prodiskutováním změn, které pro divadlo podstoupil. Detaily kritiky nejsou bez vztahu ani bez poučení, ale dnes by se zdály malicherné. Svoboda umění je skutečností, hlavní zásada prosazena. Proč se zdržovat podružnostmi? Ostatně se ke kritice vrátíme a budeme o ní mluvit do všech podrobností a zničíme ji úvahami i činy, tu dramatickou cenzuru, která je jedinou překážkou svobody v divadelnictví. V ostatním veřejném životě svobodě již překážky kladeny nejsou.

Pokusíme se přes všechno risiko a nebezpečí z oddanosti k umění cha-

rakterisovat ta tisíce zneužití této malé inkvisice ducha, která má právě jako její sestra z milosti boží své maskované katy, své tajné soudce, svá mrzačení a své rozsudky smrti. Roztrháme, bude-li možno, tyto policejní pleny, do kterých je ještě dnes zavínuto divadelnictví devatenáctého století.

Dnes musíme mít pro divadlo jen uznání a vděk. Své vlastní díky tlu- močí pak autor obecnstvu, a to z hloubi srdce.

Toto dílo, ne talentu, ale svědomí a svobody, bylo šlechetně chráněno proti mnoha nepřátelstvím právě obecnstvem, protože obecnstvo je též svědomitě a svobodomyšlné. Budiž mu vzdán dík stejně tak jako té silné mládeži, která přinesla pomoc a přízeň dílu člověka neméně upřímného a nezávislého, než je ona. Pracuje pro ni především proto, že by byl na výsost poctěn potleskem výkvětu mladých mužů, inteligentních, logických a důsledných, skutečně liberálních jak v literatuře, tak v politice. Ušlechtilá generace, která neodmítá otevřít obě oči pravdě a vnímat světlo z obou stran.

Co se týče díla samotného, nehodlá o něm mluvit. Přijímá kritiky, které byly napsány, jak ty nejpřísnější, tak ty nejpříznivější, protože se dá ze všech čerpat. Nenamlouvá si, že všichni napoprvé pochopili toto drama, k němuž skutečným klíčem je Comand General. Rád by poprosil všechny ty, které by toto dílo mohlo urazit, aby si znovu přečetli Cida, Don Sancha, Nicoméda, či raději celého Corneille a Molièra, tyto velké a obdivuhodné básníky. Tato četba, vezmou-li nejdříve v potaz podíl nesmírné podřadnosti autora Hernaniů, je snad ovlivní natolik, že budou méně přísní vůči některým věcem, které by je mohly ranit ve formě nebo obsahu (jádro) dramatu. Celkem vzato možná že ještě nepřišel čas je soudit. Hernani je zatím toliko základní kámen stavby, která je zcela dokončena teprve v hlavě svého autora a které jen v tomto celku může dát nějakou hodnotu tomuto dramatu. Možná že jednoho dne se nebude jevit v nejhorším světle fantasmie, která ho přiměla k tomu, aby po příkladu architekta z Boèges přikomponoval ke své gotické katedrále bezmála maurský portál.

To, co prozatím vytvořil, je málo a on to ví. Ať ho ani čas, ani síly neopustí, aby mohl dovršit své dílo. Bude mít cenu tenkrát, až bude dokončeno. Není z těch privilegovaných básníků, kteří mohou zemřít nebo se odmlčet před ukončením svého díla neriskující, že budou zapomenuti. Není z těch, kteří zůstávají velkými, aniž dohotovili své dílo; šťastní lidé, o kterých lze říci to, co řekl Vergilius o rozestavěném Kartágu:

*Pendent opera interrupta, minacque
Murorum ingentes!*

9. března 1830.

PRVNÍ JEDNÁNÍ

KRÁL

Saragoza

Ložnice. Noc. Na stole lampa.

SCÉNA 1.

DOŇA JOSEFA DUARTE, *černě oblečená stařena, živůtek jejich šatů je leskle černý podle módy Isabelly Katolické.* DON CARLOS

DOŇA JOSEFA (*sama. — Zatahuje rudé záclony v okně a rovná několik křesel. Ozve se zaklepání na tajná dvířka vpravo. Doňa Josefa naslouchá. Ozve se druhé zaklepání.*)
Že by to byl už on?

(*Další klepání.*)

Kdo jiný by v ten čas
po tajných schodech šel?

(*Čtvrté klepání.*)

Otevřu.

(*Otevře zamaskovaná dvířka. Vstoupí DON CARLOS; plášť mu zakrývá celou spodní část tváře a klobouk má vražený hluboko do čela.*)

Vítám vás,

můj pane!

(*Uvede ho do pokoje; přichozí poodhrne plášť, pod nímž se objeví bohatý oděv ze sametu a hedvábí podle kastilské módy z roku 1519. Když mu doňa Josefa pohlédne zblízka do tváře, překvapeně ustoupí.*)

Kdo to je? Ó Kriste Pane milý!

Pomoc!

DON CARLOS (*jí sevře paži*)

Dvě slova jen — a zemřete v té chvíli!
(*Upřeně jí hledí do očí. Dveřna se poleká a zmlkne.*)

Jsem zde u doni Sol, jež má být provdána za svého strýčinka, vévodu z Pastrana, starce, ježž kormoutí, že jeho příští žena je jistým jinochem víc než jím okouzlena? Že doňa bezmála před jeho očima onoho milence každou noc přijímá? Jsem dobře zpraven, že?

(*Doňa Josefa mlčí. Zatřese jí paží.*)

Tak odpovězte, sice...

DOŇA JOSEFA Dvě slova, řekl jste, a zemřu, nešťastnice!

DON CARLOS Jen jedno slyšet chci: ano, ne. Zdalipak sloužíš u doni Sol? Mluv!

DOŇA JOSEFA Ano. Proč?

DON CARLOS Jen tak.

Don Gomez je dnes pryč? Je sama přes večer tu?

DOŇA JOSEFA Ano.

DON CARLOS A milého teď čeká?

DOŇA JOSEFA Ano.

DON CARLOS K čertu!

DOŇA JOSEFA Ano.

DON CARLOS A přijde dnes ten její milenec?

DOŇA JOSEFA Ano.

DON CARLOS Pak skryj mě zde.

DOŇA JOSEFA Vás?

DON CARLOS Mne.

DOŇA JOSEFA Proč?

DON CARLOS Moje věc.

DOŇA JOSEFA Jak: zde vás ukrýt?

DON CARLOS Zde.

DOŇA JOSEFA Nikdy!

DON CARLOS (*vytáhne z opasku měšec a dýku*)

Už mě to nudí.

Zvolte si: dukáty anebo dýku v hrudi.

DOŇA JOSEFA (*přijme měšec*)

Jste ďábel?

DON CARLOS Kdoví, snad.

DOŇA JOSEFA (*otevře úzkou skříň ve zdi*)

Skryjte se tedy sem.

DON CARLOS (*prohlížeje si skříň*)

Do téhle almárky?

DOŇA JOSEFA (*zase skříň zavře*)

Jak chcete.

DON CARLOS (*ji znovu pootevře*)

Čert tě vem!

(*Ještě jednou si ji prohlíží.*)

Nemáš tam schovanou násadu od pometla,
na němž jsi komínem, ty babizno, sem vlétla?

(*Vtěsná se namáhavě do skříně.*)

Uf!

DOŇA JOSEFA (*spínajíc ruce, pohoršeně*)

Muž! Zde, v ložnici!

DON CARLOS (*ze skříně, která zůstala otevřená*)

A koho čekala

tvá paní? Ženu, ne?

DOŇA JOSEFA

Ach, jak jsem zoufalá,
slyším už doňu Sol! — Zavřete dveře skříně!

(*Sama je prudce přirazí.*)

DON CARLOS (*z vnitřku skříně*)

Řekneš-li slovíčko, zahyneš ve vteřině!

DOŇA JOSEFA (*sama*)

Kdo, Bože, je ten muž? Mám volat o pomoc?

Koho však? Všechno spí. Ach, proč je zrovna noc?

Ale co, za chvíli Hernani přijde k paní

a ten má dobrý meč! Pak nebe ať ho chrání!

(*Potězkává měšec.*)

Nouzi však sotva jen má ten host nezvaný!

(*Vstoupí DOŇA SOL; je oblečena v bílé šaty. Doňa Josefa rychle
ukryje svůj měšec.*)

DOŇA JOSEFA, DON CARLOS (*v úkrytu*); DOŇA SOL, *později*
HERNANI.

DOŇA SOL Josefo!

DOŇA JOSEFA Prosím?

DOŇA SOL

Ach, kde jen je Hernani?

Nestalo se mu nic?

(*Za tajnými dveřky se ozve hluk kroků.*)

Konečně už je tady!

Pospěš mu otevřít! Tak slyšíš, u všech všady?

(*Josefa otevře zamaskovaná dveřka. Vstoupí HERNANI. Dlouhý
plášť, veliký širák. Oblečen je jako aragonský horal, v šedých
šatech s koženým kyrysem, za opaskem má meč, dýku a roh.*)

DOŇA SOL (*mu běží v ústrety*)

Hernani!

HERNANI

Doňo Sol! Ach, opět vidím vás,

zas mi je dopřáno slyšet váš milý hlas!

Proč osud odvádí mé kroky stále jinam?

Ve vaší blízkosti na všechno zapomínám!

DOŇA SOL (*dotýkajíc se jeho šatů*)

Můj bože, zmokl jste, když spěchal jste mi vstříc?

HERNANI Nevím.

DOŇA SOL

Je určitě vám zima, že?

HERNANI

To nic.

DOŇA SOL Svlékněte si ten plášť!

HERNANI

Doňo Sol, nejdražší má,

když sladký spánek vám únavu s víček snímá,

když snem je uzamkne a zlehka začíná

k úsměvu otvírat vám ústa nevinná,

slýcháte v onen čas tichý hlas, jenž vám říká,

jak pro vás plápolá mé srdce nešťastníka?

DOŇA SOL Chodíme, pane, včas, jestliže milujem!

Nu, je vám zima?

HERNANI

Mně? Hořím; vždyt s tebou jsem!

Když láska žárlivá rozvíří hlavu naši,

když srdce naplní a smršť do něho vnáší,

co sejde na bouřce či menším lijáku,
který nás na cestě přepadne z oblaků?
DOŇA SOL (*mu pomáhá z pláště*)
Odložte plášť i meč pro pohodlí své větši!
HERNANI (*sevrže jilec svého meče*)
Ne. Příliš věrného mám druha ve svém meči.
Není tu, doňo Sol, don Ruy Gomez, váš strýc?
DOŇA SOL Ne, tato chvíle jest jen naše.

HERNANI (*sám k sobě*) Ach, nic víc
než chvíle, Hernani, ti náležel! Jen chvíle!
A potom zapomeň či zhyň! — Jak roztomilé!
Hle: osud lakotný ti nabízí pár chvil,
ač o životě jsi a o věčnosti snil!

DOŇA SOL (*lítostivě*)
Mlčte!

HERNANI (*trpce*)

Jsem s vámi sám a málem štěstím pláči.
Jak zloděj ubohý, jenž za tmy dveře páčí,
pospíchám spatřit vás a starci na chvíli
ukrাদnout pohled váš a úsměv spanilý!
Jsem nyní přešťasten, ač v žárlivosti temné
snad pomstí krádež mou a jednou zabije mne...

DOŇA SOL Hernani! (*Podává Hernaniho plášť dueně.*)
Josefo, dej ten plášť usušit!

(*Josefa odejde.*)

(*Doňa Sol se posadí do křesla a kývne na Hernaniho, aby
k ní přistoupil.*)

Pojďte blíž!

HERNANI (*nevnímáje ji*)

Jsem tu sám? Ptám se jen pro váš klid.

DOŇA SOL (*s úsměvem*)

Ach, jak jste urostlý!

HERNANI Jsem sám?

DOŇA SOL Proč bez ustání
myslíte na strýce?

HERNANI Což mohu jinak, paní?

Ten stařec vás má rád; vášej jím prorůstá;
bude vás objímat, líbat vás na ústa...

Jak strašná představa!

DOŇA SOL (*se zasměje*) Jsem věru nestoudnice!
Přijímat otcovské polibky svého strýce!

HERNANI Nikoli: polibky milence, manžela!

Zdalipak, doňo Sol, jste na to myslela?

— Šílený staříku, jenž ve vysokém věku

jsi propad chorobě, proti níž není léku,

jenž, abys neprožil svůj podzim bez ženy,

chceš neteř svou si vzít! Ó starče šílený!

Když jednou rukou svou vás hladí, moje drahá,

nevidí, hlupák, smrt, jež na druhou mu sahá?

Chce rozmetat náš vztah; což nestydne mu krev?

Spíš, starče, měl by sis vzít míru na rakev!

— Nutí vás někdo snad? Kdo moh by troufati si?

DOŇA SOL Prý král tak chce.

HERNANI

Král! Král! Král, jehož otec kdysi

dal mého otce stít! Ač odporný ten čin

už dávno spáchán byl, já na duši mám stín;

a třeba mrtev jest, je živá jeho vina.

Nezaplatil-li ji, nechť má msta stihne syna!

Slavnostní přísaha od dětství váže mne,

že vyrovnáme si své účty vzájemně.

Všude jsem hledal tě, ó králi Kastilie,

neblahý Carlosi! Nenávist ve mně žije!

Třicet let otcové se bez slitování

bili; že zemřeli? To zášti nebrání:

smrt nepřináší smír a zločin neodčiní.

Boj pokračuje dál — jsou živi jejich syni!

Jak, ty chceš sňatek ten, Carlosi prohnany?

Tím líp: já hledal tě, a jdeš mi do rány!

DOŇA SOL Jak děsíte mě!

HERNANI

Vás? Mne, věřte, více děsí

ten úděl krevní msty, doňo Sol! Představte si,

že člověk, za něhož máte být provdána,

Ruy de Silva, váš strýc, vévoda z Pastrana,

první grand Kastilska a velmož Aragonu,

ač není mladík už, je vlastník milionů

a dá vám klenotů a zlata záplavy;

naráz vás na roveň královen postaví!
Závistí leckterá z nich bude zasažena,
až zří, jak slavná jste, bohatá, urozená!
Naproti tomu já jsem chudák prokletý,
jenž jen své lesy má, kam prchl před lety.
Možná že také mám svůj erbovní znak skvělý,
jež nyní zakrývá rzivá krev na čepeli.
Možná že práva mám, jež dosud potají
ve stínu katova lešení dřímají
a která jednou snad, nezahynu-li v boji,
společně s mečem tím vylétnou z pochvy mojí.
Zatím však daroval mi nepřejícný bůh
jen to, co dává všem: vodu a světlo, vzduch.
Račte se rozhodnout, nehodlám čekat více:
buď vezmete si mne, anebo svého strýce.

DOŇA SOL Chci vás.

HERNANI Však považte: žít spolu s lupiči,
jež podle jmen zná kat, jimž se nic nepřičí,
jichž srdce ani meč se ničím nedojímá,
protože každý z nich svou mstu má před očima?
S mou tlupou divokou žít v lesích ukrytá?
Nevíte snad, kdo jsem? Jsem psanec, bandita!
Když celým Španělskem štvála mě vojska panská,
mateřsky přijaly mě hory Katalánska.
Do lesů hlubokých a do divokých skal,
kde žijí orli jen, nemohl za mnou král.
Tam žil jsem s horaly, chudými, svobodnými.
Ozve-li se můj roh, přispěchá pomoci mi
tři tisíce jich z hor... Hle, jak se chvějete!
Nechtějte, doňo Sol, dát souhlas k volbě té!
Jak: se mnou do lesů a do hor pustých jíti,
k těm, v jejichž zornicích blesk démonů se třpytí,
k šustnutí každému být podezřívavý,
pít z bystrín, ke spánku uléhat do trávy,
a v noci, chlácholíc — nu — děcko svoje příští,
hvízd kulek poslouchat, jež kolem uší sviští?
Bludným se štvancem stát a jednou, kdo to ví,
snad se mnou vydati svou hlavu katovi?

DOŇA SOL Jdu s vámi.

HERNANI Vévoda má víc než dosti všeho.
Vévoda nemusí pomstít smrt otce svého.
Ruku vám nabízí a navíc dary tři:
Rod, štěstí, bohatství...

DOŇA SOL Odejdem nazítří.
Nehaňte odvahu, již vzplála jsem tak prudce,
můj drahý Hernani! Jste anděl můj či svůdce?
Nevím. Chci sloužit vám s věrností otroků;
kamkoli půjdete, chci být vám po boku.
Jenom vám náležím. Proč? Nemám, věřte, zdání.
Vím jen, že musím vás viděti bez ustání.
Vždyť jakmile váš dech za dveřmi zaniká,
nalehne na srdce mi tíha veliká.
Strašně mi scházíte, bez vás jak bez ducha jsem;
když zazní však váš krok, tu rozechvělým hlasem
zašeptám: „Hernani!“ a duše churavá
ozvěnou kroků těch zas rychle okřává.

HERNANI (*objímaje ji*)

Má lásko!

DOŇA SOL Nazítří své lidi přivedete
k mým oknům v půlnoci. A třikrát zatlesknete.
A nyní běžte už.

HERNANI Ach, běda, běda mi!
Vy nevíte, kdo jsem!

DOŇA SOL Vím — a jdu za vámi!

HERNANI Ne: nejdřív musíte, vy něžná, křehká ženo,
znát opravdový stav a pravou duši, jméno
člověka, jenž se zve pastýřem Hernanim.
Chcete žít s lupičem a psancem uštvaným?

DON CARLOS (*otevře hlučně dveře skříně*)

Jak dlouho ještě pán svůj proslov držet míní?
Myslíte, že mi je příjemně v téhle skříně?

(*Hernani se překvapeně obrátí. Doňa Sol vykřikne a vrhne se do
Hernaniho náruče, upírajíc na dona Carlose vyděšené oči.*)

HERNANI (*ruku na koši svého meče*)

Kdo je to?

DOŇA SOL Pomoc!

HERNANI Jak? Zmlkněte, prosím vás,
žárlivost probouzí váš ustrašený hlas!
Jestliže se mnou jste, pak staň se co se stane,
laskavě žádejte jen moji pomoc.

(*K Donu Carlosovi.*)

Pane,

co tady děláte?

DON CARLOS Já? Nu, at cokoli,
v lesích se netoulám, jestli pán dovolí.

HERNANI Kdo kromě urážky v tvář ještě výsměch vmete,
má na jazyku smrt.

DON CARLOS Opravdu? Ale jděte!
Mluvme však upřímně. Vy slečnu máte rád
a chodíváte jí svou lásku vyznávat.
Já též ji miluji a hrozně rád bych věděl,
kdo je ten muž, jenž smí lézt oknem kolik neděl,
zatím co před dveřmi já stávám...

HERNANI Na mou čest,
pošlu vás tudy ven, kudy smím dovnitř lézt!

DON CARLOS S tím počkejme. Též já nabízím srdce své jí.
Chcete se rozdělit? Co něhy v duši její,
co dobra viděl jsem vlastníma očima!
Jsem jist, že doña Sol pro dva dost lásky má.
Chtěl jsem dnes jasno mít. Pomodlil jsem se „Zdravas“
a vyšel. Vstoupil jsem — měli mě asi za vás —
a ukryt vyslechl jsem, co říkal jste jí tu.
Špatně však slyšel jsem v tom těsném úkrytu,
a potom: pomačkal jsem francouzský svůj kabát.
Proto se škrábu ven.

HERNANI A mně se začal škrábat
ven z pochvy zas můj meč!

DON CARLOS (*ho pozdraví*) Mějte, co chcete mít!

HERNANI (*tasí*)

Do střehu!

(*Don Carlos tasí rovněž.*)

DOÑA SOL (*se vrhne mezi ně*)

Hernani!

DON CARLOS Klid, seňoro, jen klid!

HERNANI (*k donu Carlosovi*)

Račte své jméno říct!

DON CARLOS Vy řekněte mi svojej!

HERNANI Mé jméno osudné jinému určeno je;
až hrot mé čepele mu vnikne do hrudi,
pak teprv jméno mé v něm hrůzu probudí!

DON CARLOS Jak jmenuje se terč té zášti vaší slepé?

HERNANI Proč ptáš se? Braň se, braň!

(*Oba zkrříží své meče. Doña Sol klesne, celá se chvějíc, do křesla.*
Ozve se klepání na dveře.)

DOÑA SOL (*ulekaně vyskočí*) Nebesa, někdo klepe!

(*Soupeři ustanou v souboji. Tajnými dvířky vstoupí Josefa;*
tváří se zděšeně.)

HERNANI (*k Josefě*)

Kdo to je?

DOÑA JOSEFA (*k doně Sol*)

Smiluj se, ó bože, nad námi!

Pan vévoda sem jde!

DOÑA SOL (*spínajíc ruce*) Vévoda! Běda mi!

Jaké to neštěstí!

DOÑA JOSEFA (*rozhlížejíc se kolem sebe*)

Ne, to jsem neviděla:

Souboj dvou vetřelců — bože, to bude mela!

(*Oba soupeři zasunou meče do pochev. Don Carlos se zase zahalí*
do pláště a stlačí si klobouk do očí. — Nové klepání.)

HERNANI Co dělat?

(*Klepání.*)

HLAS (*zvenku*)

Otevřte, doňo Sol!

(*Doña Josefa vykročí ke dveřím, Hernani ji zadrží.*)

HERNANI Nesmíte!

DOÑA JOSEFA (*svírá svůj růženec*)

Ó svatý Jakube, stůj při nás v tísní té!

(*Nové klepání.*)

HERNANI (*ukáže donu Carlosovi směrem ke skříni*)

Skryjme se!

DON CARLOS Do skříně?

HERNANI Vlezte tam! Souboj počká!
 Fúj, zalízt jako myš,
 DON CARLOS sotvaže mňoukne kočka.
 HERNANI (*ukáže na tajná dvířka*)
 Pak tudy!
 DON CARLOS Zůstávám. Však vyprovodím vás. (*Vezme Hernaniho pod paži a chce ho doprovodit k tajným dveřím.*)
 HERNANI (*se mu vyškubne*)
 To zaplatíte mi, a draze! Vzal vás das!
 (*K doně Sol.*)
 Mám zatarasit vchod?
 DON CARLOS (*k Josefě*) Otevřete dveře!
 HERNANI Cože?
 DON CARLOS (*k zaražené doně Josefě*)
 Otevřete, říkám vám!
 (*Klepání neustává. Rozechvělá doña Josefa posléze uposlechne a jde otevřít.*)
 DOÑA SOL Umírám, pane bože!

SCÉNA 3.

Předchozí; DON RUY GOMEZ DE SILVA, šedovousý a šedovlasý, SLUHOVÉ s rozžatými svícny.

DON RUY GOMEZ Jak: muži za noci jsou u mé neteře?
 Ach, proto klepal jsem tak dlouho na dveře!
 Nešálí mě snad zrak? — Ne: tři jsme, na mou duši!
 Není to trochu víc, má milá, než se sluší?
 (*K oběma mužům.*)
 Co tady děláte, smím-li se ptáti já?
 V dnech Campeadora či dona Carpia,
 těch reků Španělska, bývali starci ctěni
 a dívky chráněny. Žel, jak se časy mění!
 Byli to siláci, kteří svou těžkou zbroj
 nosili lehčeji než vy svůj módní kroj.
 Ti muži zašlých dob mívali v úctě stáří,
 vroucně se modlili, klečíce před oltáři,

střehli svých domů čest nad všechny poklady,
 a nikdo nemohl je nařknout ze zrady.
 Když chtěli ženu mít, přišli si pro ni za dne
 a odvedli si ji, meč v pravici své pádné,
 aniž ji znectili. — Co se však týká těch,
 kdož kradmo, po špičkách, a tajíce svůj dech,
 tmy chtějí využít pro mrzké svoje spády
 a zbavit ženu cti za mužovými zády,
 ty, ujišťuji vás, by Cid náš veliký
 pokládal za nízké, bezectné zpustlíky
 a lžišlechtický erb, který si přivlastnil,
 na plocho mečem svým by zbil jak hadr shnilý.
 Hle, jak by nejspíše, vy hejsci troufalí,
 se muži včerejška k potomkům chovali!
 Co hledali jste zde? Snad přišli jste mi říci,
 že jsem vám pro posměch, vy podlí záletníci?
 Jak: posmívati se vojáku starému?
 Do očí klanět se, za zády smát se mu?
 Nejlip však směje se...

HERNANI Vévodo...
 DON RUY GOMEZ Ticho, pane!
 Jak: máte oba dva své meče vykládané,
 trávíte celé dny vesele na honu,
 v podvečer zpíváte ve stínu balkónů,
 chodíte v hedvábí, jste samý turnaj, plesy,
 peřím své klobouky marnivě zdobíte si?
 Jste zkrátka znuděni, a žár svých vrtochů
 jste chtěli ochladit na sešlém starochu.
 Však pozor: staroch ten se přes vysoké stáří
 vznítíl a vybuchne vám do znuděných tváří!
 Pojdte ven!
 HERNANI Vévodo...
 DON RUY GOMEZ Jen pojdte, bez řečí!
 Jinak se, pánové, potupa neléčí!
 V mém domě poklad je, skvost nedozírné ceny:
 čest celé rodiny, čest děvčete, čest ženy.
 Já dívku tu mám rád, je dcerou sestry mé,
 brzy však manželskou si věrnost slíbíme.

Za ctnou ji pokládám a cudnou, bez poskvrny.
Jak ale poznávám, nejsem dost opatrný.
Na chvilku odejdu a už se po špičkách
proradní svůdcové vkrádají přes můj práh!
Běžte si opláchnout své slizké ruce zmijí,
prznící čistotu, sotvaže pohládí ji!
Nebo mě tupte dál; co víc vám mohu dát?

(Strhne svůj řádový řetěz.)

Tu máte, zdupejte a pošlapejte můj řád!

(Hodí na zem svůj klobouk.)

Vlasy mi vyrvete! Nechám se třeba ubít!
Ať zítra přátelům se smíte v městě chlubit,
že snad, co stojí svět, zhýralci zběsilí
ctnostnější šediny víc nepošpinili!

DOŇA SOL Ach pane...

DON RUY GOMEZ *(k svým sluhům)*

Na pomoc! Sem! Ke mně, věrní moji!

Mou dýku toledskou a meč můj! Vzhůru, k boji!

(K oběma mladým mužům.)

Pojďte ven, oba dva!

DON CARLOS *(pokročí k donu Ruy Gomezovi)*

Tvá zlost je přehnaná:

jdu ti jen oznámit smrt Maxmiliána,
císaře Německa, vévodo, a nic více.

(Strhne plášť a odhalí svou tvář zakrytou kloboukem.)

DON RUY GOMEZ Zas výsměch? — Bože, král!

HERNANI *(s planoucíma očima)*

Král!

DOŇA SOL

Král! Já
nešťastnice!

DON CARLOS *(přísně)*

Tak, milý vévodo: jsem Carlos. Lekl ses?
Maxmilián, můj děd, je mrtev. Teprv dnes
mi přišla zpráva ta. Já k tobě letím věda,
že nikdo moudřejších a lepších rad mi nedá,
spěchám, v plášť zahalen, za noci potají,
a zde mě takové urážky čekají!

(Don Ruy Gomez dá znamení svým lidem, aby odešli. Přistoupí k donu Carlosovi, k němuž doña Sol vylekaně a překvapeně

vzhlíží a na nějž vrhá Hernani, který ustoupil do rohu, sršivé pohledy.)

DON RUY GOMEZ Proč ale teprv teď mi zprávu tlumočíte?

DON CARLOS Jak: státní tajemství, nanejvýš důležité,
s nímž spěchám osobně až k tvému paláci,
by měli vyslechnout podomci kdejakí?

DON RUY GOMEZ Odpusťte, Výsosti...!

DON CARLOS Kde se ta hloupost bere

v tobě, můj vážený figuérský guvernére?

Zdá se, že sám bys měl mít guvernanta spíš!

DON RUY GOMEZ Odpusťte, Výsosti...!

DON CARLOS Nemluvme o tom již.

Císař je mrtev.

DON RUY GOMEZ Jak? Že Vaše Jasnost želí
smrt svého děda? Ach!

DON CARLOS Jsem velmi posmutnělý.

DON RUY GOMEZ Kdo následníkem je?

DON CARLOS Vévoda ze Saska.

František první též, vše je však otázka.

DON RUY GOMEZ A kde má, Výsosti, být zvolen císař nový?

DON CARLOS V Cáchách či ve Špýru, či ve Frankfurtu...

Kdo ví?

DON RUY GOMEZ Snad král náš nehodlá soupeřům ustoupit?

DON CARLOS Nikoli, vévodo: sám císařem chci být.

DON RUY GOMEZ A budete jím.

DON CARLOS Vím.

DON RUY GOMEZ Kdo jiný má být spíše

císařem nežli vy? Jsem přesvědčen, že říše

uváží, čím jste vnuk; což nebyl to děd váš,

který, žel, vyměnil svůj purpur za rubáš?

DON CARLOS Krom toho z Burgund jsem.

DON RUY GOMEZ Já na vašeho děda

si dobře vzpomínám. A poslední jsem, běda,

kdo z věku přešlého zůstává na živu!

Mocný to císař byl a hodný obdivu.

DON CARLOS Řím je mi nakloněn.

DON RUY GOMEZ Jak hlava jeho smělá
nad tělem germánským lidsky a moudře čněla!

(Sklání se nad královy ruce a líbá je.)

Tak trpět v mládí už! Jak je mi líto vás!

DON CARLOS Papež chce získati zpět Sicílii zas.

Je moje. Císař však ji nesmí vlastnit zatím.

Učíní-li mne jím, jak hodný syn mu vrátím

Neapol místo ní. Dřív orla vezmu si,

pak ať jej oškubat se papež pokusí!

DON RUY GOMEZ Jak by se radoval ten vysloužilýc trůnu

vida, jak vaše skrání se hodí pro korunu!

Má duše vzlyky je, můj pane, zmitána

pro toho velkého, dobrého křesťana!

DON CARLOS Papež je obratný: — Co je to Sicílie?

Ostrůvek maličký, jenž ke mně přimknutý je,

cár, třtina, která se ve větru tetelí,

jež stěží souvisí s dálnými Španěly!

Což mohl byste snad, můj synu, připustiti,

aby vám z císařství vylézal kousek niti?

To byste tomu dal! Dejte sem nůžky — šmik! —

a je to v pořádku! — Ne, svatý Otče: dík!

Neboť z těch kousíčků, budu-li míti štěstí,

chci svoje císařství, svou Svatou Říši splésti.

A jestli některý z těch „cárů“ ztratíme,

vévodství s ostrovy vyspraví státy mé!

DON RUY GOMEZ Zem spravedlivých jest — snad vás to

ukonejší —

kde mrtví lepší jsou, svatější, vznešenější!

DON CARLOS Jak ctižádostivý ten František je, že?

Císař jen vydechne, a on už otěže

císařství převzít chce! Pročpak se nespokojí

s francouzskou korunou a s krásnou vlastí svojí?

Děd králi Ludvíku říkal: — Bůh kdybych byl

a zplodil syny dva, tu trůn by podědil

starší, a mladší by se králem stal v tvé zemi. —

(K vévodovi.)

Může se František těšiti nadějemi?

DON RUY GOMEZ Je vítěz.

DON CARLOS Změnit vše! I bullu! Podle ní

nesmějí cizinci být na trůn voleni!

DON RUY GOMEZ Vy španělský jste král, pokud se toho týká.

DON CARLOS Jsem ale z Burgund!

DON RUY GOMEZ Víím. Však sláva preveliká,

již získal František, zmocniv se Milána...

DON CARLOS Orel, ježž dostane má přilba tepaná,

též křídla rozepne!

DON RUY GOMEZ Jak mluvíte, můj králi,

latinsky?

DON CARLOS Zle.

DON RUY GOMEZ Tím hůř. Německá šlechta chválí,

když občas v latině se projevujeme.

DON CARLOS Však oni přivyknou už kastilštině mé!

Mluvíš-li hebrejsky: každý ti porozumí,

mluvíš-li hlasitě! Však ty dáš za pravdu mi!

— Odjíždím do Flander. Kéž zpět, můj Gomezi,

jak císař vrátí se tvůj král! Kéž zvítězí

nad králem Františkem! Musím tam! Není zbylí.

Musím ho přemluvit!

DON RUY GOMEZ Chcete nás opustiti,

aniž zem zbavíte té tlupy banditů,

jež v horách skrývá se a hrůzu šíří tu?

DON CARLOS Vévoda z Arcosu zničí co nedřívě ji.

DON RUY GOMEZ Dal jste však rozkaz též, aby se vůdce její

bezpodmínečně vzdal?

DON CARLOS A jak se jmenuje?

DON RUY GOMEZ Nevím. Však bez bázně a bez soucitu je.

DON CARLOS Ten v Galícii teď se skrývá, kdepak tady!

Má milice si s ním už bude vědět rady!

DON RUY GOMEZ Řekli mi, že je zde, můj pane!

DON CARLOS Hlouposti.

Přespím dnes u tebe.

DON RUY GOMEZ *(uklání se až k zemi)*

Díky, ó Výsosti!

(Svolává sluhy.)

Král dnes mým hostem jest. Uctivý hold mu vzdejte.

(SLUŽEBNICTVO vchází s rozžatými svícny. Vévoda je řadí do

špalíru, který jde až ke dveřím v pozadí. Doña Sol se zvolna

přiblíží k Hernanimu; král je oba pozoruje.)

DRUHÉ JEDNÁNÍ

BANDITA

Saragoza

Nádvoří vévodského paláce dona Ruy Gomez de Silva. Vlevo ční vysoké zdi paláce s oknem vedoucím na balkón. Pod oknem malé dveře. Vpravo a v pozadí domy a ulice. — Je noc. Několik oken je ještě rozsvícených.

SCÉNA 1.

DON CARLOS, DON SANCHO SANCHEZ DE ZUNINGA, HRABĚ Z MONTERAY, DON MATIAS CENTURION, MARKÝZ Z ALMUDANU, DON RICARDO DE ROYAS, PÁN Z CASAPALMA

(Přicházejí na nádvoří s DONEM CARLOSEM v čele; všichni mají klobouky naraženy hluboko do čela a jsou zahaleni do dlouhých pláští, jejichž dolní okraje pozvedávají pochvy kordů.)

DON CARLOS *(prohlížeje si balkón)*

Zde je to: balkón, vchod... Jak srdce buší mi! *(Ukazuje k oknu na balkóně, které je tmavé.)*

Proč ale tam je tma? *(Přelétne očima ostatní osvětlená okna.)*

Za okny jinými,

na nichž mi nesejde, jak o svátcích se svítí,
jen to mé tmavé je!

DON SANCHO Smím Výsost přerušiti?

Proč toho ničemu jste nechal prchnout?

DON CARLOS

Ach...

DON SANCHO Snad vůdcem tlupy jest, jež řádí na horách!

DON CARLOS Ať vůdce bandy je či pouhý setník její,
císař by nemohl se tvářit nadutěji!

DON SANCHO A jméno, Výsosti?

DON CARLOS *(upíraje oči k oknu)*

Per... Fernan... *(S gestem*

člověka, který se najednou rozpomene.)

Je tam i.

DON SANCHO Hernani?

DON CARLOS Hernani!

DON SANCHO

Je to on!

DON MATIAS

Hernani!

DON SANCHO *(ke králi)*

A co vše povídal? Nevzpomenete nyní?

DON CARLOS *(nespouštěje oči z okna)*

Ech, špatně slyšel jsem v té zpropadené skříní!

DON SANCHO To, že vám uprchl, mi nejde do hlavy!

(Don Carlos se vážně otočí a pohlédne mu do tváře.)

DON CARLOS Hrabě de Monteray, jste příliš zvědavý!

(Oba pánové ustoupí a zmlknou.)

A pak: jde o víc mi než vést ho na popravu;

chci jeho milenku, nikoli jeho hlavu!

Překrásné oči jí žhnou jak dva plameny,

jako dvě zrcadla; jsem smyslů zbavený,

k smrti ji miluji. A nebylo v mé moci

slyšeti více než: nazítří o půlnoci!

Dvě slova, stačí však. Jak jsou mi vítána!

Zatím co bandita v úloze galána

se zdrží loupeží či jinou taškařicí,

já tiše vyberu mu z hnízda holubici!

DON RICARDO Radil bych, Výsosti, pokud smím raditi,

holoubka vybrati a supa zabít!

DON CARLOS *(k donu Ricardovi)*

Toť rada nad rady, můj hrabě, děkuji ti!

DON RICARDO *(s hlubokou úklonou)*

Jaký si titul smím, Výsosti, připojiti?

DON SANCHO *(živě)*

Toť omyl!

DON RICARDO *(k donu Sanchovi)*

Ne! Ne! Král mi „hrabě“ řekl!

DON CARLOS

Dost!

(K Ricardovi.)

Titul už jednou pad. Seberte si tu kost!

(Don Ricardo se na znamení vděčnosti znovu hluboce uklání. — Král se prochází v pozadí scény, pozoruje netrpělivě ozářená okna. Pánové spolu rozprávějí v popředí scény. Král se navrácí.)

(Don Carlos prohlížeje hněvivě všechna ozářená okna.)

Další dvě uhasla! Aby to vzal už das!

Jak v době čekání pomalu běží čas!

Kdyby tak urychlil jej někdo znenadání!

DON SANCHO Ve službách Výsosti je časté toto přání!

DON CARLOS Můj lid, jenž slouží vám, též často mívá je.

(Poslední ozářené okno uhasne.)

Poslední uhaslo!

(Obrácen k balkónu doni Sol, jehož okno je stále tmavé.)

Mé okno do ráje,

kdy ty se rozsvítíš? — Ta tma mi srdce svírá!

Rozzař je, doňo Sol, ty hvězdo moje čirá! *(K donu Ricardovi.)*

Kolik je?

DON RICARDO K půlnoci.

DON CARLOS Musíme jednat,

sic nám ten dravý sup holoubka uchvátí.

(Okno doni Sol se rozsvítí. Na ozářených tabulkách se rýsuje její stín.)

Hle, světlo, přátelé! A za oknem stín její!

Nikdy mi nezačal nový den radostněji!

Pospěšme! Dám jí teď smluvené znamení

a třikrát zatleskám. Budete vzrušeni,

až uvidíte ji! — Je nás však mnoho tady,

mohla by dostat strach... Skryjte se do pozadí

a strážte okolí. Nemějte obavy,

dostane každý své: já doňu Sol a vy

zas banditu.

DON RICARDO Ó dík!

DON CARLOS Přijde-li, vyrazíte

a přepadnete ho. Je velmi důležité,

abyste šermem jej zdrželi na chvíli.

Já zatím unesu ten poklad spanilý.

Nezabijte ho však! Má srdce přeudatné

a zabít člověka je mimo to vždy špatné.

(Pánové se ukloní a odejdou. Don Carlos je nechá odejít, potom dvakrát zatleská. Po druhém tlesknutí se otevře okno a DOŇA SOL se objeví na balkóně.)

SCÉNA 2.

DON CARLOS, DOŇA SOL

DOŇA SOL *(na balkóně)*

Jste to vy, Hernani?

DON CARLOS *(stranou)*

Mlčme. Jde o úskok.

(Znovu zatleská.)

DOŇA SOL Jdu dolů. *(Zavře zase okno, které vzápětí zhasne. Za okamžik se dole otevrou dveřka a doňa Sol vyjde ven. V ruce drží lampu a přes ramena má přehozenou pláštěnku.)*

Hernani!

(Don Carlos si vrazí klobouk hluboko do čela a rychle se k ní přiblíží.)

(Doňa Sol upustí lampu.)

To není jeho krok!

(Chce se vrátit. Don Carlos k ní přiskočí a zadrží ji.)

DON CARLOS Doňo Sol!

DOŇA SOL Ani hlas! Ó bože, ztracena jsem!

DON CARLOS Kdo může mluvit tak rozechvělým hlasem?

Jen milenec; a hle, kdo dal mu zaznít!

DOŇA SOL Král!

DON CARLOS Žádej cokoli, království patří ti!

Neboť ten, kterému se vzpíráš teď tak ztuha,

don Carlos je, tvůj král, tvůj pán, tvůj otrok, sluha!

DOŇA SOL *(snažíc se vymanit z jeho paží)*

Ó pomoc, Hernani!

DON CARLOS Máš věru proč se bát,

když místo bandity tě král chce objímat!

DOŇA SOL Ne: bandita jste vy! Nestydíte se, pane?

Hleďte, jak moje tvář kvůli vám studem plane!
Toť vaše hrdinství, jež chválí pověsti?
Chtít ženu násilím za noci unéstí?
Ach, dražší stokrát jest můj bandita mi, králi!
A kdyby lidé víc předností srdce dbali,
tu — račte odpustit má slova neskrytá —
Hernani byl by král, kdežto vy bandita!

DON CARLOS Doňo...!

DOŇA SOL Byl hrabětem můj otec! Dbejte toho!

DON CARLOS Jste vévodkyní.

DOŇA SOL (*ho odstrkává*)

Jak? Ne, tot' už trochu mnoho!

(*Ustoupí o několik kroků.*)

DON CARLOS Princezno!

DOŇA SOL Výsosti, jste dosti bohatý;

běžte se pobavit s lehkými děvčaty!

Jestliže dále mám být vámi urážena,

potom vám dokáži, že dáma jsem — a žena.

DON CARLOS Pak sdílejte můj trůn, i jméno výsostné!

Budete královnou a císařovnou...

DOŇA SOL Ne!

Je to jen vnaidlo. Ostatně mluvmе zpřima,

netýká se to vás; mne v světě nezajímá

nikdo leč Hernani. Jen on mým králem jest!

A raděj s ním chci žít, s ním bludný život vést,

s ním trpět žízeň, hlad, být na útěku stále,

s ním sdílet bolesti a strasti neskonalé

a jednou snášet s ním snad muka žaláře —

nežli žít bez lásky po boku císaře!

DON CARLOS Šťastný muž!

DOŇA SOL Psancem je; spíš nešťastný se zdá
mi.

DON CARLOS Rád psancem stal bych se, jen milován být vámi!

Ach, kdyby to jen šlo, já měnil bych s ním vráz!

Jsem odporný vám?

DOŇA SOL Ne. Však nemiluji vás.

DON CARLOS (*ji prudce uchopí*)

Nu dobrá: ať už jsem či nejsem vám dost milý,

půjdete! Poznáme, kdo z nás má více síly!
Já chci vás! Půjdete! Co nemožné mi je,
mně, vládci Španělska a králi Indie?

DOŇA SOL (*vzpouzejíc se*)

Proboha, Výsosti! — Považte, co vše činí

bezpočet hraběnek, markýz a vévodkyní,

aby vás dobyly; vždyť každá z oněch dam

své srdce s radostí, jen kývnete, dá vám!

Co však můj nešťastník, s nímž srdce mé je spjaté?

Vy León, Kastilsko a Katalánsko máte,

Murcii, Navarru, Aragon, Granadu,

Flandry a Indii, zem zlata, pokladů —

nezměrné rozlohy obsáhla vaše vláda:

jste pánem království, kde slunce nezapadá!

Máte vše, králi můj; proč chcete oloupit

o všechno člověka, jenž nemá leč můj cit? (*Padne na kolena.*)

DON CARLOS Nech řečí zbytečných a přestaň vzpírat se mi!

Pověz mi: kterou chceš z mých španělských čtyř zemí?

Nu, pověz: kterou chceš?

DOŇA SOL Má-li být zachráněn
můj cit a moje čest, chci tuto dýku jen! (*Vytrhne mu z pasu dýku. Don Carlos ustoupí.*)

Teď zkuste přijít blíž!

DON CARLOS Můj bože, jak jsi skvělá!
Ne, už se nedivím, že planeš pro rebela! (*Chce se jí o krok přiblížit. Doňa Sol pozvedne dýku.*)

DOŇA SOL Krok — a vás probodnu, i sebe! (*Znovu ustoupí. Odvrátí se a ze všech sil vykřikne.*)

Hernani!

DON CARLOS Milč!

DOŇA SOL (*pozvedajíc dýku*)

Krok — a padnete, Carlosi prohnáný!

DON CARLOS Váš odpor, doňo Sol, jen můj hněv zjitřit může.

Mám s sebou doprovod — tři věrné svoje muže...

HERNANI (*který se za ním znenadání vynoří*)

Jednoho zapomněls!

(*Král se otočí a spatří za sebou nehnutě stojícího Hernaniho,*

který stojí ve stínu s pažemi zkříženými pod dlouhým pláštěm, v němž je celý zahalen; široký okraj jeho klobouku je ohrnut. Doña Sol vykřikne, běží k Hernanimu a obejmě ho.)

SCÉNA 3.

DON CARLOS, DOÑA SOL, HERNANI

HERNANI *(nehybný, paže stále zkřížené, upíraje jiskřící zrak na krále)*

Nebe mým svědkem jest,
že jindy doufal jsem své kroky s tvými svěst!

DOÑA SOL Ach, vysvobodte mě!

HERNANI Vzpamatujte se z hrůzy,
jsem s vámi, lásko má!

DON CARLOS Co dělají mí druzi?

Takhle mě střežíte, vy tupci proklátí? *(Zvolá.)*
Monteray!

HERNANI Zbytečné: všichni jsou zajati.
Jsou zcela bezmocní, střeží je moji lidé.
A pak: na vaše tři mých šedesát jich přijde,
z nichž každý stačí sám na vaši čtveřici.
Skoncijme však svůj spor. — Jak: vy svou pravici
na doňu Sol jste vztáh, důvěřuje své síle?
To bylo zbabělé, králi, a pošetilé!

DON CARLOS *(s pohrdavým úsměvem)*

Výtky mi činíte? Vy, pane lupiči?

HERNANI Ještě se smějete? Že strach vás nesklíčí?

Nejsem král; jsem-li však uražen králem jednou,
tu vlny hněvu mě na jeho roveň zvednou.

Mé čelo bandity kdekoho děsí víc
než vaše chocholy a hrdopyšná líc.

Kojit se nadějí je pošetilost čirá. *(Sevře mu paži.)*

Zdalipak tušíte, či ruka vás teď svírá?

Vězte, že otec můj byl vašim otcem stát.

Já nenávidím vás. Zavínil jste můj pád.

Já nenávidím vás. Milujem jednu ženu.

Já nenávidím tě a klnu tvému jménu!

DON CARLOS Dobrá.

HERNANI Však dnešní noc jsem prostý zášti byl.

Jen jedno jsem si přál, jen jeden měl jsem cíl:
doňu Sol! — Spěchám k té, pro kterou pouze žiji,
a naleznu tu vás, když chcete unést ji!

Vás, pane, na nějž jsem zapomněl na chvíli!

Jste věru šílený, a k tomu zlotřilý!

Hle, done Carlosi, do vlastní chyt ses pasti!

Jak v kleštích držím tě a nemůžeš mě strážiti!

Jsi sám a zajatec mé tlupy prokláté —

co hodláš podniknout?

DON CARLOS *(hrdě)*

Co si to troufáte?

HERNANI I jdi, jdi! Neboj se, že zabijí tě jiní!

Nedám si pomstu svou tak snadno ujit nyní.

Tvé srdce náleží pouze mé čepeli.

Braň se! *(Tasí.)*

DON CARLOS *(hrdě)*

Ne: jsem váš král. Zabte mě, chcete-li,
avšak ne v souboji.

HERNANI Chceš tím snad říci, králi,
že jsme se v souboji už jednou neutkali?

DON CARLOS Včera jsem, příteli, neměl čest znáti vás,
a vy jste naopak můj titul neznal zas.

Dnes však se známe už.

HERNANI Ó, to ti nepomůže:
braň se!

DON CARLOS Ne: souboj ne. Zavražděte mě! Nuže!

HERNANI Myslíš si, že snad král je pro mne světcem? Ne!
Budeš se bránit?

DON CARLOS Ne. Vy zavraždíte mne!

(Hernani ustoupí. Don Carlos na něj upře svůj orlí zrak.)

Cožpak si myslíte, lupiči nestydatí,
že smíte beztrestně se v městech rozpínati?

Jak: nejdřív zabíjet a vraždit zběsile

a pak si najednou hrát na ušlechtilé

a žádat, aby ten, jenž do ruky vám padne,

si poskvrnil svůj meč dotykem zbraně zrádné?
Jste sprostý zločinec. Být vaším sokem? Ne!
Nechci se s vámi bít. Ne! — Zavražděte mne!
(*Hernani chvíli zachmuřeně a zamyšleně tiskne rukojeť svého meče; pak se náhle otočí čelem ke králi a zlomí čepel meče o dláždění.*)

HERNANI Odejdi!
(*Král se k němu napůl otočí a zvysoka si ho změří.*)
Však my dva se ještě sejdem! Zatím
tě pouštím.

DON CARLOS Výborně. Já za chvíli se vrátím
do svého paláce. Až budu u dvora,
dám ihned povolat si prokurátora.
Vypsal už odměnu na vaši hlavu?

HERNANI Ano.

DON CARLOS Rebel a zrádce jste. A dřív než bude ráno,
vyrazím za vámi, utecte kamkoliv.
Jste v klatbě království!

HERNANI Ach, v té jsem byl už dřív!

DON CARLOS Tím lépe.

HERNANI Zapomněls však na francouzskou půdu!

DON CARLOS Německým císařem v dohledné době budu
a v klatbu Evropy vás potom dám.

HERNANI Jak chceš.

Svět je dost veliký; nikdy mě nechytneš!

Jest ještě mnoho míst, a nejsi pánem všude!

DON CARLOS Ovládnou-li však svět?

HERNANI Pak ještě hrob mi zbude.

DON CARLOS Co nejdřív ztrestám vás, vy drzí horali!

HERNANI Pomsta má jistý krok, třebaže pomalý.

DON CARLOS (*se usměje napůl úst, s pohrdáním*)

Já dámě dvořil se, jež banditu má ráda!

HERNANI (*oči mu opět zaplanou*)

Dosud jsi v moci mé; mlč, zlost se těžko zvládá!

Mlč, příští císaři, sic tvoje prskání

mě upamatuje, že mám tě na dlani

a že jen maličko ji sevřít stačí, aby

tvůj orel císařský byl rozdrčen, ty slabý!

DON CARLOS Učiňte tak!

HERNANI Jdi! (*Solékne si plášť a přehodí jej královi přes ramena.*)

Běž, a plášť můj vezmi si;
na něm tvá bezpečnost i život závisí.

(*Král se zahalí do pláště.*)

Jdi a buď bez obav: má pomstychtivost žhavá
právo na hlavu tvou provždycky mně jen dává.

DON CARLOS Ta drzá vaše řeč se zle vám vyplatí!
Chraňte se o milost mě jednou žádati. (*Odejde.*)

SCÉNA 4.

HERNANI, DOŇA SOL

DOŇA SOL (*svírajíc Hernaniho dlaň*)

A nyní prchněme.

HERNANI (*něžně, avšak vážně ji odstrčí*)

Ke cti vám jest, má drahá,
v neštěstí největším že cit váš nezaváhá,
že nic vás nezleká a nic vás nesrazí,
že chcete se mnou jít třeba i do zkázy.
Tak velká oddanost si žádá velké síly;
k tomu však, abych směl ji přijmout, bože milý,
abych si odvésti směl do svých pustých skal
doňu Sol, tento skvost, ježž miloval sám král,
a abych mohl ji mít rád co nejplněji
a za svou pokládat líbeznou bytost její,
abych si vzít ji směl, ve štěstí doufaje,
k tomu už není čas: smrt příliš blízká je!

DOŇA SOL Ach, co to říkáte?

HERNANI Král s úroky mi splatí,

že jsem se odvážil mu milost prve dáti.

Uprchl; za chvíli je ve svém paláci.

Jistě co nevidět sem přijdou vojáci,

sluhové, strážé, kat...

DOŇA SOL Hernani! Jak se chvějí!

Prchněme společně! Proč tonout v beznaději?
HERNANI Společně prchnout? Ne! Je příliš pozdě, žel!
Když včera, doňo Sol, tvůj hlas mi pověděl,
že milovat mě chceš a sdílet všechny mé dny,
tu nabídl jsem ti, ubožák štvaný, bédný,
tvou něhou povzbuzen, hory a houštiny,
ten pustý, divoký svůj domov jediný,
i lože svého půl, jež z mechu je a proutí;
katovo lešení však napůl nabídnouti?
Ne, to je, doňo Sol, jen pro mne!

DOŇA SOL Prosím vás,
dal jste mi přece slib!

HERNANI (*jí padne k nohám*)

Má lásko, v tento čas,
kdy smrt je nablízku, kdy rozuzlení šeré
šerého osudu se ze tmy ke mně dere,
já, psanec neblahý, ježž neklid ovládá,
jenž trpké ústrky zakoušel od mlada
a snášel bolesti, na které léku není,
říkám, že šťastný jsem a hodný závidění;
neboť své vyznání mi opakujete,
žehnajíc potichu mé hlavě prokleté!

DOŇA SOL (*se schýlí k jeho hlavě*)

Hernani!

HERNANI Osude, mé vroucí díky přijmi,
že na kraj propasti ten kvítek poslal jsi mi! (*Vstane.*)
Vězte, že poslední má slova vzrušená
byla jen nebesům a bohu určena.

DOŇA SOL Vezmi mě s sebou!

HERNANI Ne! Trpěl bych věčnou strastí,
kdybych květ utrhl, padaje do propasti!
Já k němu přivoněl — to zcela stačí mi.
Dny, jež jsem potrhal, nastav dny novými
a za strýce se vdej; smíš svobodně si vésti.
Já do tmy odcházím; ty zapomeň, žij v štěstí!

DOŇA SOL Ne! Ne! Necht rakev tvá i mojí rakví jest!
Nehnu se od tebe!

HERNANI Ach, nemohu to snést!

Pust' mě! Pust'! Nezměním své pevné rozhodnutí!
(*Křechovitě se od ní odtrhne a dá se na útěk.*)

DOŇA SOL (*bolestně, spínajíc ruce*)

Ty chceš mi uprchnout?

HERNANI (*se vrátí zpět*)

Nu dobrá: neprchnu ti.

Chceš-li, pak zůstanu. — Smím v náručí svou tě vzít?

Zůstanu u tebe, jak dlouho budeš chtít!

Ach, zapomeňme vše! (*Posadí ji na kamennou lavičku.*)

Usedni, moje drahá!

(*Sedne si jí k nohám.*)

Hledím-li v oči tvé, vždy horečka mě zmáhá!

Ach, zaspívej mi tak, jak tenkrát zpívalas,

když tmavé oči tvé plakaly do svých řas!

Číše zas plná je; necht se mnou tvůj ret pije

z ní štěstí těchto chvil! Ostatní vedlejší je!

Promluv, at překrásný tvůj hlas mě omámí!

Jak sladké mít vás rád a klečet před vámi!

(*Z dálky zazní zvony.*)

DOŇA SOL (*vyděšeně vstane*)

Slyš! Zvoní na poplach!

HERNANI (*stále na kolenou*)

I ne! To k svatbě naší!

(*Zvuk zvonů sílí. Ozývají se zmatené výkřiky, ve všech oknech,
na všech střeších i ve všech ulicích se objevují pochodně a světla.*)

DOŇA SOL Vstaň! Prchni! Bože můj! Zář požáru se vznášá
nad Saragozou, hled!

HERNANI (*se napůl pozvedá*)

Svatbu nám osvíti.

DOŇA SOL Dnes mrtví budou spíš svou svatbu slaviti!

(*Ozývá se třesk mečů a výkřiky.*)

HERNANI (*uléhaje na kamennou lavičku*)

Sněme dál!

HORAL (*přiběhne, třímaje v ruce meč*)

Pane můj, královská garda celá

nám vpadla do boku a na náměstí vjela!

Do zbraně, pane!

(*Hernani se zvedá.*)

DOŇA SOL (*zbledne*)

Ach! Jistě vás obklíčí!

HORAL Na pomoc, Hernani!

HERNANI (*k horalovi*)

Už jdu.

ZMAŘENÉ VÝKŘIKY (*za scénou*)

Smrt lupiči!

HERNANI (*k horalovi*)

Dej mi meč!

(*K doně Sol.*)

Sbohem buď!

DOŇA SOL

Zahyneš z viny mojí!

Kam jdeš? (*Ukáže na malá dvířka.*)

Pojď, prchněme!

HERNANI

Jak: opustiti v boji

své přátele?

(*Hluk a výkřiky.*)

DOŇA SOL Ten boj už teď je prohraný. (*Zadrž! Hernaniho.*)

Zemřeš-li, zemřu též; pamatuj, Hernani!

HERNANI (*ji sevře v náručí*)

Polibek!

DOŇA SOL Nejdražší! Zlíbej mi čelo tedy!

HERNANI (*ji políbí na čelo*)

Prvně tě líbám! Ach!

DOŇA SOL

A možná naposledy!

(*Hernani odejde, doňa Sol se zhroutí na lavičku.*)

TŘETÍ JEDNÁNÍ

STAŘEC

Zámek vévody de Silva v Aragonských horách

Galerie podobizen rodiny de Silva; velký sál, jehož výzdobu tvoří portréty zdobené bohatými rámy a osazené vévodskými korunami a zlacenými erby. V pozadí vysoké gotické dveře. Mezi jednotlivými obrazy brnění, každé z jiného věku.

SCÉNA 1.

DOŇA SOL, *v bílém, stojí u stolu*; DON RUY GOMEZ DE SILVA *sedí ve velkém dubovém křesle.*

DON RUY GOMEZ Dnešní den konečně náš sňatek zpečetí, a choť tvůj, ne už strýc, tě sevře v objetí!

Však odpustilas mi? Teď vím, že byl to omyl.

Nemusela ses rdít, kdybych si uvědomil,

že bylo překotné to podezření mé,

že pravdu třeba znát, dříve než soudíme.

Jsme nespravedliví; jak často klame zdání!

Ovšemže: byli to dva hezcí mladí páni;

co ale na tom, že? Dal jsem se zdáním splést.

Odpust' mi, děťátko! Vše vina stáří jest!

DOŇA SOL (*nehybná a vážná*)

Nač mluvit o tom zas? Vždyť kdo vás pro to kárá?

DON RUY GOMEZ Já! Měl jsem věděti, že v srdci tvém je stará

španělská dobrá krev a že si rady víš

s mladými šviháky, drzými přespříliš!

DOŇA SOL Mé srdce opravdu je bez poskvrny, pane,

jak brzy poznáte!

DON RUY GOMEZ (*vstane a jde k doně Sol*)

A srdce mé zas plane

láskou tak velikou, že není pánem svým!

Proč zlobná žárlivost lomcuje občas jím?
Jednak, že starý jsem, a pak, že krásy tvojí
i mládí ostatních se tuze, tuze bojí;
že žárlím na jiné, protože jsem už stár.
Jak vysmíváš se nám, ó lásko pozdních jar!
Co platno, vléváš-li nám v srdce žár, když těla
necháváš nadále chorá a povetšelá!
Tak daleko už jsem — ach, je to k nevíře! —
že často, spatřím-li mladého pastýře,
jda zasněn alejí, zatím co on si zpívá
na pastvě, řeknu si: ó zámecká má zdiva,
má stará cimbuří a věže, jak bych rád
vás i své pozemky, své lesy, pole, sad,
i velká stáda svá a všechno svoje jmění,
i rod a titul svůj, ač nejsou k zaplacení,
i předky své, k nimž smrt mě brzy navrátí,
vyměnil za mládí, jež z tváří sálá ti! —
Neboť má černý vlas a v očích stejné blesky
jako ty; potkáš ho a řekneš: jak je hezký!
A hned si vzpomeneš, jak starý jsem... Já vím!
Ač slavné jméno mám, jsem nespokojen s ním.
— Hle, jak tě miluji, jak chtěl bych se ti líbit!
Jak ty chci mladý být, jak ty chci půvabný být!
Marné však jsou mé sny: já krásný být a mlád?
Já, který zemře dřív, než myslí si kdo snad?

DOŇA SOL Kdož ví?

DON RUY GOMEZ I jdi! Však věz, že všichni šviháci ti
umějí láskou svou jen slova naplniti.
Dívku, jež zahyne pro některého z nich,
sprovedí do hrobu jen uštěpačný smích.
Třpytnými křídélky každý z těch ptáček mává
a jejich láska jest jak oni přelétává.
Staří, jimž hasne zrak a kterým slábne hlas,
mají mňů půvabů, však věrnější jsou zas.
Že těžký je náš krok? Že tvář je samá vráska?
Srdce však vráskami nám nikdy nerozpraská!
Starce, jenž miluje, jest nutno šetřiti;
srdce vždy mladé je, vždy bolest pocítí.

Ó ne, ne! Láska má, to není hračka ze skla,
třpytivá, chvějivá: je sice méně lesklá,
zato však hluboká, přátelská, vědomá
a pevnější než dub, než křesla tato má!
Hle, jak tě miluji! A ještě sto je druhů,
jak miluji tě též: jak jitřenku, jak duhu,
jak boží oblohu, jak různá okvětí!
Ach, v krásných očích tvých se stále zhlížeti,
v sličné tvé postavě i v něžném čele, tváří!
Plesej, ó duše má! zaplaneš věčnou září!

DOŇA SOL Běda!

DON RUY GOMEZ Svět mimo to pokládá za krásné,
když stařec, jehož duch už brzy pohasne,
muž, k cestě daleké se zvolna chystající,
má svého anděla, svou čistou holubici,
jež trochu obšťastní starého člověka,
který krom smrti své už pranic nečeká!
Posvátný je to čin a věru chvály hodný.
Jak svrchovaný cíl! Obětovat se pro dny,
pro posledních pár dní a aspoň lásku hrát,
jestliže nelze už opravdu milovat!
A tímto andělem, jenž v stáří potěší mě,
budeš, má lásko, ty! Pomůžeš těžké břímě
posledních let mých nést přes všechny propasti,
jsouc v úctě dcerou mou a sestrou v účasti!

DOŇA SOL A pročpak, pane můj, smrt skosit musela by
dříve vás nežli mne? Být mlád je důvod slabý
a nezaručuje, že nezemřeme dřív.

Kmet často déle je než mladý člověk živ,
jehož zrak navždycky se náhle uzavírá
jak otevřený hrob, v nějž padá hlína sirá.

DON RUY GOMEZ Jak chmurně hovoříš! Kárám tě, dítě mé!
Dnešní den v manželství společně vejdeme,
buď proto veselá! — Co vidím: zakrátko již
máme jít k oltáři, a ty se neustrojíš?
Pospěš si! Nejitří zbytečně moji zlost!
Běž se už obléknout!

DOŇA SOL

Ach, vždyť je času dost!

DON RUY GOMEZ Není.

(*Vstoupí panoš.*)

Nu, co mi chceš?

PANOŠ

Můj pane, přišel
kdosi,

možná že poutník je či žebrák snad, a prosí
vás o přístřeší.

DON RUY GOMEZ Nu, ať kdokoli to jest,
z hosta, jež přijmeme, jen štěstí může vzkvést.
Ať vstoupí. — Nemáš snad nějaké nové zprávy
o vůdci banditů, jenž proti všem se staví
a k vzpouře vybízí lid králi poddaný?

PANOŠ Slyšel jsem o muži, jenž zve se Hernani,
„lev hor“.

DOŇA SOL (*stranou*)

Ó bože můj!

DON RUY GOMEZ (*k panošovi*)

Mluv dále!

PANOŠ

Rychlý zátah

tu bandu rozdrtil. Sám král je teď jí v patách
a tisíc tolarů za Hernaniho dá,
ten však prý zemřel už.

DOŇA SOL (*stranou*)

Co naše dohoda?

Beze mne, Hernani?

DON RUY GOMEZ Je mrtev? Jaké štěstí!

Můžeme bez obav teď k oltáři se vésti,
má láska! Odejdi a oblékej si již
svatební roucho!

DOŇA SOL (*stranou*)

Ach, smuteční šaty spíš! (*Odejde.*)

DON RUY GOMEZ (*k panošovi*)

Běž s touto skříňkou k ní; jsou šperky v ní, je cenná!
(*Usedne zase do svého křesla.*)

Musí jak madona dnes býti ozdobena!

Dík jejím půvabům a klenotnici mé
onoho poutníka ohromit musíme.

A vida, co je s tím, jenž prosí o přístřeší?

Jdi se mu omluvit. Ať vstoupí, že mě těší!

(*Panoš se ukloní a odejde.*)

Za dveřmi hosta mít a nechat čekat jej!

(*Dveře v pozadí se otevřou. Objeví se Hernani, převlečený
za poutníka. Vévoda povstane.*)

SCÉNA 2.

DON RUY GOMEZ, HERNANI; *Hernani zůstane stát na prahu dveří.*

HERNANI Pokoj a štěstí vám!

DON RUY GOMEZ (*pokyne na pozdrav*)

Tobě bůh štěstí přej,

můj hoste!

(*HERNANI vejde do místnosti. Vévoda si zase sedne.*)

Poutník jsi?

HERNANI (*s úklonou*)

Ano.

DON RUY GOMEZ

Pak, poutník jsi-li,

jdeš z Armillasu, že?

HERNANI

Ne, vévoda se mylí,

tam zuřil boj.

DON RUY GOMEZ Já vím: s banditou prohnáním
král utkal se tam, že?

HERNANI

Nevím.

DON RUY GOMEZ

Co s Hernanim

se stalo?

HERNANI Neslyšel jsem nikdy toto jméno.

DON RUY GOMEZ Ne? Tvoje škoda, věř! Není ti předurčeno
těch tisíc tolarů! Věz, že ten Hernani
je rebel; doposud je nepotrestaný,
však viset spatříš ho, jestli jdeš do Madridu.

HERNANI Nejdu.

DON RUY GOMEZ Kdo chytne ho, přestane trpět bídu.

HERNANI (*stranou*)

Ať někdo zkusí to!

DON RUY GOMEZ

A kam jdeš, smím se ptát?

HERNANI Do Saragozy jdu.

DON RUY GOMEZ Pak Matce boží snad
slíbils, že uctíš ji?

HERNANI Tak, pane, Matce boží.

DON RUY GOMÉZ Del Pilar?

HERNANI Ano. Té.

DON RUY GOMEZ Kdo na sebe slib vloží,
že svatým poctu vzdá, musí jej splniti,
A pověz: jen ten slib tu cestu velí ti?
Jen Matky boží chrám chceš viděti, nic více?

HERNANI Ne: toužím spatřiti hořící voskovice
i Pannu Marii, jež v šat svůj upjatá
se skví a září, plá ve schránce ze zlata...

DON RUY GOMEZ Já Ruy de Silva jsem. A jaké tvé je jméno?

HERNANI (*váhaje*)
Mé jméno...?

DON RUY GOMEZ Jestliže má zůstat utajeno,
pak nebudu se ptát, jak přikazuje zvyk.
Chceš u mne přespati?

HERNANI Ano, můj pane.

DON RUY GOMEZ Dík.

Buď vítán, příteli! Měj, co jen hrdlo ráčí!
Že nepředstavil ses? Mým hostem jsi, to stačí.
Budiž si kdokoli, nic, nic mě nezděsí.
Posílá-li tě bůh, buď třeba dábel si!

(*Obě křídla dveří v pozadí se otevírají. Vstoupí DOŇA SOL, vystrojená za nevěstu. Za ní kráčeji PANOŠI, SLUHOVÉ a DVĚ KOMORNÉ, nesoucí na sametovém polštáři stříbrnou cizelovanou skříňku, kterou položí na stůl; v této skříňce je bohatá šperkovnice, obsahující vévodkyňskou čelenku, náramky, náhrdelníky a směs perel a brilantů. — Hernani strne, a těžce dýchaje, propaluje svým zrakem doňu Sol, aniž poslouchá vévodu.*)

Předchozí, DOŇA SOL, PANOŠI, SLUHOVÉ, DVĚ KOMORNÉ.

DON RUY GOMEZ (*pokračuje*)

Zde má je madona! — I v ní je skryta síla
rozdávat štěstí! (*Jde nabídnout ruku doně Sol, která je stále bledá a vážná.*)

Pojď! Kde však máš, moje milá,
svůj prsten, čelenku? Nech už svých rozmarů!

HERNANI (*hromovým hlasem*)

Kdo si chce vydělat těch tisíc tolarů?

(*Všichni se udiveně otočí. Hernani roztrhne své poutnické roucho, hodí je k nohám a objeví se v oděvu horala.*)

Jsem Hernani!

DOŇA SOL (*stranou, radostně*)

Je živ!

HERNANI (*ke sluhům*)

Ten, za nějž přislíbeno
je tisíc tolarů! (*K vévodovi.*)

Ptal jste se na mé jméno;
Perez či Diego? — Nikoli: Hernani!
Překrásné jméno, že? Zvuk jeho trhaný
se hodí pro psance. — Vidíte tuto hlavu?
Mohla by zaplatit svatební vaši slávu! (*Ke sluhům.*)
Vám všem ji nabízím; však se vám vyplatí!
Nu, vzhůru! Smíte mě na místě spoutati!
Je to však zbytečné: kdo jako já je zmrazen,
tomu pout netřeba!

DOŇA SOL Já nešťastná!

DON RUY GOMEZ Já blázen!

Vida, čím je můj host!

HERNANI Váš host je bandita!

DOŇA SOL Ach, nevěřte mu!

HERNANI Jsem! (*Ke sluhům.*)

Nu, kdopak uvítá

tu cenu?

DON RUY GOMEZ Velká je a mohu, pane, stěžít
za všechny ručiti!

HERNANI Ó, na tom nezáleží!
Kéž aspoň jednoho z nich přesvědčí můj hlas!
(*Ke sluhům.*)
Svažte mě, prodejte!

DON RUY GOMEZ (*se snaží ho umlčet*)
Za slovo vezmou vás!
Mlčte už!

HERNANI Přátelé, jak skvělá příležitost!
Proč cítit ke psanci a k banditovi lítost?
Jsem Hernani!

DON RUY GOMEZ Tak dost!

HERNANI Hernani!
DOŇA SOL (*ztlumeným hlasem, Hernanimu do ucha*)
Tíše buď!

HERNANI (*obraceje se napůl k doně Sol*)
Zde svatba chystá se; i já chci na svou hrud
přimknout svou nevěstu! (*K vévodovi.*)
Nevyrovná se v kráse
nevěstě vaší, ne; však věrnější je zase —
je to smrt! (*Ke sluhům.*)

Zlepšíte si život ke stáru!
DOŇA SOL (*potichu*)
Probůh!

HERNANI (*ke sluhům*)
Jsem Hernani! Jsem tisíc tolarů!

DON RUY GOMEZ Je ďábel?

HERNANI (*k mladému sluhovi*)
Pojď sem, ty! Zde bohatství tě čeká!
Zajmi mě! Povýšíš ze sluhy na člověka! (*K ostatním
sluhům, kteří se k ničemu nemají.*)

Což o tu odměnu nikdo z vás nestojí?
DON RUY GOMEZ Netknou se hlavy tvé; přišli by o svoji.
Buď vskutku Hernani, buď jakákoli cena,
třeba i císařství, za tebe nabízena,
jsi host můj, který byl mi bohem seslaný;
beru i před králem tě do své ochrany.

Zkříví-li ti kdo vlas, necht' zemřu okamžitě! (*K doně
Sol.*)

Běž se teď přichystat na svatbu, moje dítě. (*Opět
k Hernanimu.*)

Já půjdu k obraně teď vydat rozkazy.
Raději uvrhnu svůj zámek do zkázy,
raději tváří v tvář se utkám s králem v boji,
nežli bych zhanobil čest jejich (*otočí se k portrétům
svých předků*)

a čest svoji.
Jdu zjistit, zdali most je vytažený už,
a stráže přehlédnout.

(*Odejde. Sluhové za ním.*)

HERNANI (*prohlížeje si zoufale svůj prázdný, odzbrojený opasek*)
Proč nemám aspoň nůž?

(*Po vévodově odchodu učiní doña Sol několik kroků, jako by šla
za svými komornými. Zastaví se však, a jakmile odejdou, vrátí
se s úzkostí ve tváři k Hernanimu.*)

SCÉNA 4.

HERNANI, DOŇA SOL.

(*Hernani chladně a jakoby bez zájmu prohlíží skříňku se sva-
tebními šperky, ležící na stole; pak potřese hlavou a oči mu
zaplanou.*)

HERNANI Nádherné klenoty! Nemohu říci ani,
jak okouzlují mě! Přijměte blahopřání! (*Přistoupí
ke skříňce.*)
Prstýnek, čelenka — opravdu: krása krás!
Zde vzácné náramky, tam náhrdelník zas —
báječné! Stokrát však ta žena krásnější je,
jíž v hrudi bělostné tak zrádné srdce bije! (*Prohlíží si
skříňku.*)
Co asi, doña Sol, jste za to dala? Čest
a kousek lásky své? Toť věru zdarma jest!

Tak zradit, bože můj, a klidně dále žít! (*Prohlížeje si skříňku.*)

Možná však falešně se všechny šperky třpytí
a místo ze zlata jen ze skla, z olova
je celá nádhera ta diamantová!

Ach, je-li tomu tak, pak srdce této ženy
je též jen padělek navrchu pozlacený! (*Vrátí se ke skříňce.*)

Avšak ne: pravé jsou šperky, jež dává ti.
Je takřka nad hrobem; proč měl by klamati?
Nic tady nechybí. (*Vybírá ze skříňky jeden šperk po druhém.*)

Brilanty, náušnice,
vévodská čelenka i prsten... co chtít více?
Co lásky musel dát, kdo obdarovaný
tak přebohatě byl...

DOŇA SOL (*jde ke skříňce, přebírá se v ní a vyjme odspodu dýku*)

Tu dýku, Hernani,
jsem králi vyrvala, když rozehvělým hlasem
svůj trůn mi nabízel; já pro vás odmítla jsem...
Proč urážíte mě? Proč mě tak tupíte?

HERNANI (*jí padne k nohám*)

Ó dovol mi, ať smím tvé oči zalité
zbaviti hořkých slz, jež kouzelně se třpytí,
a nech je konečně mou krví nahraditi!

DOŇA SOL (*dojatě*)

Všechno vám odpouštím! Kéž bůh bdí nad vámi,
Hernani, láska má!

HERNANI

Ach, odpustila mi
a miluje mě dál! Jak mohu sobě ale
odpustit slova zlá a milovat ji dále?
Znát místa, po kterých tvé nohy kráčely,
já zem bych zlíbal tam, můj sladký anděli!

DOŇA SOL Drahý!

HERNANI

Ó nikoli: spíš ničemný a bídný!
Přesto však opakuj, ať srdce mé se zklidní,
že miluješ mě! Ach, dvě slova jsou to jen,
co zla však zhojila už jimi ústa žen!

DOŇA SOL (*ponořena do sebe a neposlouchajíc ho*)

Věřit, že láska má tak rychle zapomene!
Věřit, že srdce mé, jež jím je naplněné,
tak lehko ošálit se nechá tituly
a k muži jinému se mrzce přitulí...

HERNANI Běda, já rouhal se! Ach doňo Sol, být vámi,

byl bych už unaven věčnými pochybami
zběsilce, který má podivné chování:

dovede něžný být, teprv když poraní!

Řekl bych: jdi si, jdi! — Doňo Sol, zavrhní mě,

a já ti požehnám; vždyť dlouho dost jsi břímě

mé lásky snášela! Jen zpátky pohlédni:

jak často ztemněly mou nocí tvoje dni!

Je věru toho dost: což tvoje duše ryzí

může za zlobu mou a urážky, jež sklízí?

Vezmi si vévodu; je dobrý, uznalý,

patří mu Olmedo, je vlastník Alcalý.

Obtěžkej příjemným tím nákladem svá bedra.

Víš-li, co skvělého ti moje ruka štědrá

za věno nabízí? Jen hoře dává ti.

Chceš slzy nebo krev? Můžeš si vybrati.

Vyhnanství, žalář, smrt, děs, jímž jsem obklopený,

to náhrdelník jest a čelenka mé ženy!

Ne, není ženicha, jenž, v očích pýchy žár,

by příští choti své dal ubožejší dar!

Říkám ti, doňo Sol: vezmi si svého strýce!

Věř, že se nehodí tvé něžné, čisté líce

k mé hlavě rebela; kdo spolu spatří nás,

tebe tak plachou, mne tak divokého zas,

tebe, květ pokojný, jenž tiše roste stranou,

a mne, loď pirátskou, na skály bouří hnanou,

ten sotva uvěří, že k sobě patříme.

Věř: není určeno ti živoření mé!

Tebou být milován? Ne, k tomu nemám práva.

Nechť hodnější tě má: mé srdce se tě vzdává.

Řek jsem, že osud můj tvým osudem je též?

Jak Bůh je nade mnou, byla to pustá lež!

Buď sbohem, láska má, i msto, vy snové moji!

Odcházím, nesplniv své odhodlání dvojí.
Hanbím se; jestli však nestačím na lásku,
jak dostát mohl bych druhému závazku?
Odpust mi! Opust mě! — Kéž duše tvoje přijme
poslední prosebné a vroucí volání mé!
Žiješ, já mrtev jsem. Proč v hrůzném objetí
bys měla černý hrob též se mnou sdíleti?

DOŇA SOL Nevděčný!

HERNANI Ztracen jest, kdo po mém boku žije!
Estremaduro má, Navarro, Galície,
já syny nejlepší vzal bez výčitek vám,
odved je do boje — a všichni padli tam!
Chrabřejších nenašel bych ve Španělsku celém;
na znaku leží teč, pobiti nepřitelem,
v klínu hor divokých, nehybní, pobledlí;
modř nebe zhlédli by, kdyby zas prohlédli...
Hle, jak se oddanost a věrnost splácí u mne!
Žárlit na úděl ten je víc než nerozumné.
Buď vévoda tvůj choť, buď satan jím či král,
vše lepší, nežli chtít, abych si já tě vzal.
Nemám už přítele, jenž vzpomněl by si na mne.
Odpust mi také ty! Spal všechny mosty klamné
a prchni ode mne; chraň se mé náказы
a zbav se lásky své, ať v hrob tě nesrazí!
Slituj se nad sebou a prchni! Myslila jsi,
že jako jiní jsem? Že duch můj nesouhlasí
leč s tím, co schváleno je též mým rozumem?
Zmýlila ses; jsem běs, a v bídném duchu mém
panují soumravné a hrůzostrašné síly,
jež v pohrobní svou tmu jej navždy zahalily!
Nevím, kam vlastně jdu; jen cítím prudký van
hrůzného osudu, jímž dál a dál jsem hnán.
Jdu stále níž a níž; kdykoli krok můj vratký
se zastaví a já se ohlédnout chci zpátky,
ozve se hlas: — Jdi dál! — ... A strž je hluboká,
a oheň nebo krev z ní šlehá do oka!
Padaje bezmocně do hlubiny své temné,
ničím a hubím vše, co jenom dotkne se mne.

Ó prchni! Odvrat se od osudných mých cest!
Běda, že vůbec kdy jsem chtěl tě jimi vést!

DOŇA SOL Můj bože!

HERNANI Strašlivý je démon, jenž mi vládne.
Kdejaký zázrak, div, všechno je pro něj snadné,
jen štěstí nemohu se dočkat od něho;
ty samo štěstí jsi: vezmi si jiného!
Že někdy usmálo se nebe na mne? Vždycky
spíš úsměšek to byl či úsměv ironický!
Vezmi si vévodu!

DOŇA SOL Ach, stále nejste syt?
Mé srdce pohanět a pak je rozdrtit?
Nemáte už mě rád!

HERNANI Ó, jsi mou duší, tělem,
hořím jen pro tebe v mém srdci rozechvělém!
Nechtěj mi utéci, má drahá, jediná!

DOŇA SOL Ne; byla by to má poslední hodina.

HERNANI Kvůli mně zemřít? Tot' zemřít bez příčiny!

*(Doňa Sol se přestane ovládat a propukne v pláč. Padne do
křesla. Hernani si sedne k ní.)*

Ty pláčeš, bože můj? A jenom z mojí viny!
Vím: zas mi odpustíš; ó, kdo hřích takový
dokáže potrestat? A kdo ti vypoví,
jak trpím, vidím-li, že pláč ti smáčí řasy
a oheň očí tvých, jímž pookřívám, hasí?
Ze smrti přátel svých jsem asi zešílel.
Odpust, chci mít tě rád, však neumím to, žel!
A přece miluji tě z hloubi duše celé!
Zahyňme raději, než plakala bys déle!
Míti svět, byl by tvůj od příští vteřiny!

DOŇA SOL *(mu padne do náručí)*

Vy smělý, šlechtyný! Můj drahý, jediný!
Jak miluji vás!

HERNANI Ach, smět zemřít okamžitě
z přemíry lásky!

DOŇA SOL Proč, Hernani? Miluji tě!
Chci tebe, nikoli vévodu z Pastrana!

HERNANI (*ji nechá klesnout hlavu na své rameno*)

Jak byla by mi smrt z tvé ruky vítaná!

DOŇA SOL (*prosebně*)

Ach, co to povídáš? Vždyť rouháním svým budíš jen Hospodinův hněv!

HERNANI Dost jsem se bránil: budíš.

Chceš-li, necht navždycky si tedy patříme!

(*Oba jsou u vytržení; hledí na sebe, aniž co vidí a slyší, jsou navzájem pohrouženi do svých pohledů. — Dveře v pozadí se náhle otevřou a na scénu vejde DON RUY GOMEZ. Spatří je a stane na prahu jako zkamenělý.*)

SCÉNA 5.

HERNANI, DOŇA SOL, DON RUY GOMEZ

DON RUY GOMEZ (*nehybný, s rukama zkříženými na prsou, stojí na prahu*)

Hledme, jak oplácí se pohostinství mé!

DOŇA SOL Vévoda!

(*Oba se zděšeně otočí.*)

DON RUY GOMEZ (*stále nehybný*)

Toto je tvá odměna, můj hoste?

— Běž zjistit, prosím tě, ty dobrotisko prosté, zda stráž je na věži, zda brána zavřena, obejdi důkladně svůj hrad a zejména si dobře vyzkoušej brnění těžkopádné; už je ti šedesát a kdoví, jak ti padne! Prokaž mi důvěru, a já ti vzápětí dokážu, kterak ji dovedu spláceti!

— Ó bože přemocný! Už přes šedesát je mi a dosti banditů jsem poznal v této zemi, z nichž víc než jednoho jsem na šibenici dokázal přivést svou pádnou pravici; dost vrahů viděl jsem i zrádných sluhů, kteří vlili jed pánům svým do vína při večeři; zažil jsem zločiny a zvěrstva leckterá;

poznal jsem Borgiu i Sforzu, Luthera, takovou zvrhlost však jsem za svůj život celý nepoznal: odměnit se zradou hostiteli!

To nebyl zvyk mých dob. Jak zrada taková mě nemá přimrazit na prahu domova?

Jak nebyt strnulý a jak se nebát pádu, jak závrat necítit, vida tak černou zradu?

Maurové, Kastilci, kdo pak je člověk ten? (*Pozvedne oči a přehlíží podobizny rozvěšené po stěnách místnosti.*)

Odpustte, Silvové, jestli jsem rozezlen před vámi uvěřil, byť na krátkou jen chvíli, že pohostinství jest obyčej pošetilý!

HERNANI (*povstane*)

Pane...

DON RUY GOMEZ Mlč! (*Učiní tři pomalé kroky po místnosti a přechází očima po portrétech příslušníků rodu de Silva.*)

Předci mí! Vy, kteří vidíte, co zlého, dobrého se děje v zemi té,

jak jmenuje se ten, jenž vemluvil se liše v důvěru moji? Jak? Hernani? Jidáš spíše!

Jak, řekněte mi, zní to jméno zločinné? (*Zkříží paže.*) Spatřily horší čin kdy vaše oči? Ne!

HERNANI Vévodo...

DON RUY GOMEZ (*stále mluví k podobiznám*)

Hleďte naň, chce ještě něco říci!

Líp než já čtete však v té jeho mrzké líci!

Nedbejte na něho: je šelma podšitá!

Myslí, že zkrvavím svůj krov, a počítá, že pomstychtivostí je moje duše chorá

a že se zachovám po vzorů Almanzora!

Myslí, že Silva jest jak Lara prohnáný,

když klidně řekne vám: jsem psanec, Hernani!

Přitom je hostem mým a také hostem vašim.

— Hle prosba, kterou k vám, ó předci moji, vznáším: rozsudte jej a mne!

HERNANI

Done Ruy Gomezi,

jestliže šlechtný je někdo bez mezí,

je-li kdo veliký a vznešený kdo je-li,

pak jste to jenom vy, můj vzácný hostiteli!
Jsem vinen, přiznávám; stihne mě odvěta.
Vězte, že duše má je navždy prokleta.
Ano, já chtěl vám vzít a unést příští ženu,
váš domov pošpinit, vyvrátit do kofenů.
Prolijte, vévodo, mou krev a vzápětí,
až otřete svůj meč, vám zmizím z paměti!

DOŇA SOL On za nic nemůže; já vším jsem vinna, pane.

HERNANI Ó mlčte, doňo Sol, v té chvíli svrchované!

Ta náleží jen mně; jsem na ní závislý.

Nechte mě vyslovit vše, co mám na mysli!

— Jsem vinen, vévodo. Při svatém jménu Krista

však přísahám vám zde, že doña Sol je čistá!

Toť vše: já vinen jsem a ona čistá jest;

jí dejte důvěru, mně zasloužený trest.

Kažte mě, mrtvého, ven vynést, at tam shniji,

a zem tu umyjte — mé kroky špinily ji.

DOŇA SOL Jenom já vinna jsem: ztrejtejte mne, ne jej;

já miluji ho!

*(Don Ruy Gomez se po těchto slovech zachvěje; otočí se a upře
na doňu Sol strašlivý pohled.)*

DON RUY GOMEZ Jak?

DOŇA SOL *(padne na kolena)*

Odpustte!

DON RUY GOMEZ *(k Hernanimu)*

Pak se chvěj!

(Zvenku zazní trubky. — Vstoupí panoš.)

Co znamená ten hluk?

PANOŠ Král, pane, přijel. V čele

sta lučištníků svých. Slyšíte hlasatele?

DOŇA SOL Poslední rána: král!

PANOŠ *(k vévodovi)*

Nařídil strážnému,

aby mu otevřel.

DON RUY GOMEZ Necht otevře se mu!

(Panoš se ukloní a odejde.)

DOŇA SOL Je ztracen!

(Don Ruy Gomez jde k poslednímu obrazu vlevo, který je jeho

*vlastní podobiznou; stiskne tajné péro, obraz se otevře jako dveře
a odhalí za sebou ve stěně skryš. Don Ruy Gomez se obrátí
k Hernanimu.)*

DON RUY GOMEZ Vstupte sem.

HERNANI

Vévodo, moje hlava

vám navždy náleží. Zříkám se všeho práva

a vašim věznem jsem.

*(Vstoupí do skryše. Don Ruy Gomez stiskne opět péro a obraz
se vrátí do své původní polohy.)*

DOŇA SOL *(k vévodovi)*

Ach, mějte soucit s ním!

PANOŠ *(vstoupí)*

Král, pane, přichází!

*(Doña Sol rychle spustí přes tvář závoj. — Obě křídla zadních
velkých dveří se otevrou. Vstoupí don Carlos v plné zbroji,
za ním zástup rovněž ozbrojených šlechticů, halapartníků,
hákovníků a lučištníků.)*

SCÉNA 6.

DON RUY GOMEZ, DOŇA SOL *v závoji*; DON CARLOS, DOPROVOD.

*(Don Carlos jde zvolna vpřed, levicí svíraje knoflík svého kordu,
pravicí na prsou; upírá na starého vévodu pohled plný nedůvěry
a zloby. Vévoda jde králi vstříc a hluboce se ukloní. — Ticho. —
Nade vším se vznáší očekávání a děs. Konečně král dojde až
k vévodovi a prudce zdvihne hlavu.)*

DON CARLOS

Nejsem snad králem tvým,

že zavřels přede mnou? Jsem v domě nepřitele?

Měl jsem, věř, zbraně tvé za více zrezivělé

a sotva čekal jsem, že na uvítanou

po vetchem boku tvém tak prudce zaplanou!

*(Don Ruy Gomez chce promluvit, král ho však zarazí pánovitým
gestem.)*

Na mladíka si hrát? Ne, to už nesluší ti!

Mám turban na hlavě, abys mě mohl míti

za krále Maurů snad? Mluv, přemáhá mě zlost:

proč bylo zavřeno? Proč nebyl spuštěn most?
DON RUY GOMEZ (*uklání se*)

Výsosti...

DON CARLOS Klíče sem! (*K šlechticům.*)
Prohledat zámek celý!

(*Dva důstojníci odejdou. Jiní rovnají vojáky do trojitého špalíru, jdoucího přes celou místnost od krále až k velkým dveřím v pozadí.*)

Don Carlos se otočí opět k vévodovi.)

Jak: vy si troufáte stavět se za rebely?
Nu, vévodátka má, jen hrejte si tak dál;
možná vás udiví, až zahraje vám král!

Proniknu s vojskem svým přes horstva nepřístupná
a zničím nadobro ta hnízda vaše zpupná!

DON RUY GOMEZ (*se vztyčí*)

Silvové věrní jsou...

DON CARLOS (*ho přeruší*)

Vymlouvat chceš se mi?

Mluv, sic dám zámek tvůj srovnati se zemí!
Požár byl uhašen, zbývá jen jiskra žhavá,
náčelník banditů. Nu, kdo ho přechovává?
Ty! — Rebel Hernani, ten vůdce odboje,
je skryt zde u tebe, vévodo!

DON RUY GOMEZ Ano, je,
Výsosti.

DON CARLOS Výborně. Pak chci buď hlavu jeho,
anebo tvoji!

DON RUY GOMEZ (*s úklonou*)

Král nechce nic nemožného,

a bude spokojen.

(*Doña Sol skryje hlavu do dlani a klesne do křesla.*)

DON CARLOS (*mírněji*)

Nu, to je jiná! Každ,

ať vězně přivedou!

(*Vévoda zkrčí paže, skloní hlavu a na několik okamžiků se zasní. Král a doña Sol ho v nastalém tichu s opačnými pocity pozorují. Vévoda konečně zvedne hlavu, jde ke králi, vezme ho za ruku a vede ho zvolna k nejstaršímu portrétu, kterým začíná pravá strana galerie.*)

DON RUY GOMEZ (*ukazuje králi starý portrét*)

Zde praotec je náš,

nejstarší ze Silvů; pýcha vždy naplní mě
před donem Silviem: vždyt konsulem byl v Římě!

(*Jde k dalšímu portrétu.*)

Zde je don Galceran de Silva, druhý Cid!
Spí v torském kostele, jak přál si věčný lid,
ve světle voskovic a zlatým víkem chráněn.
León byl zproštěn jím od poplatku sta panen.

(*K dalšímu.*)

— Don Blas — ten královi zle jednou poradil
a dobrovolně, sám pak ve vyhnanství žil.

(*K dalšímu.*)

— Christoval. — Za bitvy u Escalony klesl
pod králem Sanchem kuň. Král na štítě znak nesl
a stal se terčem střel; tenkrát Christoval
si vyměnil s ním štít a koně též mu dal.

(*K dalšímu.*)

— Don Jorge. — Zaplatil výkupné za Ramiru,
za krále Asturska.

DON CARLOS (*zkrčí paže a prohlíží si vévodu od hlavy k patě*)

Done Ruy, na mou víru,

obdivuji vás! Dál!

DON RUY GOMEZ (*přejde k dalšímu portrétu*)

Ruy Gomez; mnohokrát

si získal jakubský a calatravský řád.
Jeho zbroj obrovská by padla nám jen stěží.
Dobyl sta praporců a vyhrál třicet řeží,
králi vzal Granadu ve slavné bitvě té
a zemřel v chudobě... Výsosti, smekněte!

(*Ukloní se, smekne a kráčí k dalšímu portrétu. Král jej poslouchá s rostoucí netrpělivostí a hněvem.*)

Vedle Gil, jeho syn, všem věrným duším drahý.
Přísaha z jeho úst platila nad přísahy.

(*K dalšímu.*)

— Don Gaspard z Mendozy a též de Silva; nu,
náš erb vždy touhou byl všech předních dvořanů!
Strachem i obdivem plníme Sandovaly,

Lary zlá žárlivost, Manriky závist pálí,
a Alencastry zášť. — Přijď ale kdokoli,
šlechtic, král — bez boje nás nikdo neskolí!

DON CARLOS Má to být narážka?

DON RUY GOMEZ (*jde k dalším portrétům*)

— Don Vasquez, „Moudrý“ zvaný,
don Jakub, řečený též „Silný“, pro své rány;
sto Maurů v Zametu sám jal a přived zpět.

— Pojďme teď k lepším. (*Vida hněvivý králův pohyb,
mine velký počet obrazů a jde přímo ke třem posledním
portrétům po divákově levici.*)

Hle, zde šlechtynův můj děd.

Šedesát roků žil, svou víru věrně chráně
i proti Židům. (*U předposledního portrétu.*)

Nu, a tyto svaté skráně —
toť drahý otec můj. Byl rovněž zmužilý:
když Mauři granadští před léty chytili
hraběte Girona, jenž přítelem byl jeho,
vzal šest set vojáků a v čele houfu svého
dal dona Girona, tož jeho sochu, nést.
Každý, kdo vyjel s ním, přísahal na svou čest,
že neustoupí zpět, leda by socha sama
se dala na ústup... Ta bitva je však známá:
můj otec vyhrál v ní, zachránil přítele...

DON CARLOS Chci svého zajatce!

DON RUY GOMEZ Měl srdce přemělé.

Jen úctu bezmeznou a obdiv člověk cítí,
vzhlížeje k rekům těm!

DON CARLOS Chci ihned vězně mít!

DON RUY GOMEZ (*se hluboce ukloní, vezme krále za ruku a vede
ho k portrétu poslednímu, za nímž je ukryt Hernani.
Doña Sol ho sleduje očima plnými úzkosti. — Mezi pří-
tomnými zavládne napjaté ticho a očekávání.*)

Toto jsem já. — Ne, dík. — Což mohl bych se tu,
tvář v tvář předkům svým i svému portrétu
já, Silva, poslední, který zde ještě zbývám,
za zrádce prohlásit a hosta vydati vám?

(*Radost doni Sol. Všichni přítomní strnou. — Král zaražen*)

*poodejde stranou a několik okamžiků mlčí; rty se mu chvějí,
oči planou.*)

DON CARLOS Dám drzý zámek tvůj se zemí srovnati.

DON RUY GOMEZ Výsost mi bez pochyb zaň dobře zaplatí.

DON CARLOS Dám jako bodláčí tvé všechny věže skosit
a pusté ruiny konopím nechám osít!

DON RUY GOMEZ Ať raděj zaroste mé věže konopí,
jenom když jméno mé se v hanbě netopí! (*K portrétům
předků.*)

Pravda, vy všichni, že?

DON CARLOS Ty hlavu slíbil jsi mi,
je moje!

DON RUY GOMEZ Slíbil jsem — (*K portrétům.*)
všichni jste svědky mými —

zde jednu ze dvou hlav. (*Ke králi.*)

Jestli král dovolí,

tuto mu nabídnu.

(*Ukáže na svou hlavu.*)

DON CARLOS Tvou hlavu? Nikoli!

Já mladou hlavu chci, aby, až bude štata,
za vlasy uchopit ji mohly ruce kata!

Co s tvou by počal kat? Vždyť lysá tvoje skrání
by nenaplnila mu vlasy ani dlaň!

DON RUY GOMEZ Neračte, Výsosti, urážet hlavu moji:
dost krásná dosud je a za sto psanců stojí.

Být hlavou jednoho ze Silvů znechucen?

DON CARLOS Chci Hernaniho, hned!

DON RUY GOMEZ Výsosti, mohu jen

říct, co jsem řekl již.

DON CARLOS (*k svému doprovodu*)

Hleďte v každé věži,

ve sklepech, na půdách!

DON RUY GOMEZ Zdi zámku věrně střeží
všechna má tajemství; a není, kdo by znal
jeho skryš mimo něj a mimo mne.

DON CARLOS Jsem král!

DON RUY GOMEZ Mrzí mě snad jen to, že nesmím v zbořeníšti
zámku též pohřben být.

DON CARLOS Vše o tebe se tříští:
 prosby i výhrůžky! — Banditu vydej, sic
 vyplním hrozbu svou!

DON RUY GOMEZ Nemám, co řek bych víc.

DON CARLOS Dobrá: pak vezmu si dvě místo jedné hlavy!
 (K vévodovi z Alcalý.)
 Zatkněte vévodu!

DOŇA SOL (si strhne závoj a vrhne se mezi krále, vévodu a strážce)
 Jste nehodný své slávy,
 králi! Jste špatný král!

DON CARLOS Ach, doña Sol tu je?

DOŇA SOL Jak: vám krev Španěla že v žilách koluje?

DON CARLOS (zmaten)
 Zdá se, že na krále dost přísná je ta dáma!
 (Přistoupí k doně Sol. Potichu.)
 Věřte, že za můj hněv můžete jen vy sama.
 V dábla či anděla každého změníte.
 Jak nebýt zlý, když zášť jsem četl v tváři té?
 Vyslechnout, doño Sol, čím srdce moje bije,
 byl bych se jistě stal spíše lvem Kastilie
 než tygrem, v kterého mě proměnil váš hněv
 a jenž tu nyní řve, až stydne v žilách krev!

(Doña Sol naň vrhne pohled. Král se ukloní.)

Přesto vás poslechnu. (Otočí se k vévodovi.)
 Měním své rozhodnutí:
 ctím tvoje svědomí. Nic nutit nebudu ti.
 Budiž: necht víc než král tě zavazuje host,
 jsem lepší nežli ty. — Beru tě na milost.
 Vezmu si v zástavu tvou neteř jen, nic více.

DON RUY GOMEZ Nic víc!

DOŇA SOL (zaražena)
 Jak, pane: mne?

DON CARLOS Ano.

DOŇA SOL Já nešťastnice!

DON RUY GOMEZ Šlechtnost vaše jest opravdu bez mezí:
 ušetřit hlavu mou, veliký vítězi,
 a srdce umučit!

DON CARLOS Vol: doňu Sol či jeho.
 Ji nebo rebela.

DON RUY GOMEZ (po vnitřním boji)
 Ctím ve vás pána svého.
 (Don Carlos přistoupí k doně Sol, aby ji odvedl. Doña Sol se
 uteče k donu Ruy Gomezovi.)

DOŇA SOL Ach, zachraňte mě! (Zastaví se. Stranou.)
 Ne! Musím se v obět dát,
 nemá-li vévoda či Hernani být stat!
 (Ke králi.)
 Jdu s vámi!

DON CARLOS (stranou)
 Výborně! Musíš být ovšem, hrome,
 o mnoho něžnější, ty sladké kuřátko mé!
 (Doña Sol jde vážným a pevným krokem ke skřínce se šperky,
 otevře ji a vyjme z ní dýku. Don Carlos jde k ní a podá jí ruku.)
 (DON CARLOS k doně Sol)
 Co vzala jste tam?

DOŇA SOL Nic.

DON CARLOS Svůj klenot nejdražší?

DOŇA SOL Snad.

DON CARLOS (s úsměvem)
 Který?

DOŇA SOL Poznáte. (Podá králi ruku a chystá se
 s ním odejít. Don Ruy Gomez, který dosud stál nehybně
 a ponořen v hluboké zamýšlení, se obrátí, učíní několik
 kroků a zvolá.)

DON RUY GOMEZ Jak: on ji unáší!
 Což není, bože, cit v tom strašném netvorovi?
 Zřítte se, zdiva má! Spadněte, moje krovy!
 (Běží ke králi.)
 Neber mi dítě mé, ty krvežíznivý!

DON CARLOS (uvolní ruku doni Sol)
 Dej zrádce!
 (Vévoda sklopí hlavu; je vydán na pospas strašlivému rozhodování. Pak se opět napřímí a vzhledne k portrétům předků,
 spínaje k nim ruce.)

DON RUY GOMEZ Smilujte se aspoň tedy vy! (Vykročí k své-

mu portrétu, za nímž je ukryt Hernani; doña Sol ho s úzkostí sleduje. Vráti se k ostatním podobiznám.)
Ó nedívejte se, sic pohled váš mě spálí! (*Přiblíží se voravým krokem až k svému portrétu a obrátí se ještě jednou ke králi.*)

Chceš ho?

DON CARLOS Chci.

(*Vévoda pozvedne třesoucí se ruku k péru.*)

DOÑA SOL Bože!

DON RUY GOMEZ Ne! (*Padne před králem na kolena.*)
Mou hlavu vezmi, králi!

DON CARLOS Tvoou neteř!

DON RUY GOMEZ (*povstane*)

Vezmi ji a ponechej mi čest.

DON CARLOS (*uchopí ruku chvějící se doni Sol*)
Sbohem!

DON RUY GOMEZ Na shledanou! (*Sleduje krále, který pomalu s doňou Sol odchází; položí ruku na jilec své dýky.*)

A kéž bůh s vámi jest!

(*Vráti se do popředí scény, kde zůstane nehnutě stát; nic nevidí, nic neslyší, jeho oči jsou upřeny do neznáma; stojí s pažemi zkříženými na prsou, která je křečovitě pozvedají. Mezitím král s doňou Sol i s celou královskou družinou odcházejí. Pánové z družiny jdou vážným krokem, vždy po dvou podle pořadí, určeného jejich titulem; šeptem mezi sebou hovoří.*)

DON RUY GOMEZ (*stranou*)

Zatím co s doňou Sol mi šťastně mizíš v dáli,
z mé duše plačící se ztrácí věrnost, králi!

(*Pozvedne oči, rozhlédne se a vidí, že je už sám. Běží ke stěně, vybere ze sbírky zbraní dva kordy, poměří je a položí na stůl. Potom jde ke svému portrétu a stiskne péro; zakryté dveře se otevrou.*)

DON RUY GOMEZ, HERNANI

DON RUY GOMEZ Vystup ven!

(*Hernani se objeví ve dveřích skryše. Don Ruy mu ukáže dva kordy ležící na stole.*)

Vyber si. — Král mimo dům
je už.

Chci, abys odčinil své jednání jak muž.

Vyber si jeden kord! — Jak: ruka se ti chvěje?

HERNANI My dva se spolu bít? To, starče, nemožné je!

DON RUY GOMEZ Máš strach? Či proto snad, že nízký je
tvůj stav?

Ech, to mi nevadí, můžeš být bez obav:

Stává se šlechticem, komu co kord můj dluží!

HERNANI Starče...

DON RUY GOMEZ Pojd' zabít mě či zemřít, mladý muži!

HERNANI Zemřít? Ó ano, rád! Kdo více dluží ti
nežli já, vévodo? Zab mě!

DON RUY GOMEZ Chce zemřít! (*K podobiz-
nám předků.*)

Slyšíte, všichni vy? (*K Hernanimu.*)

Pak pomodli se tedy!

HERNANI K tobě se, pane můj, pomodlím naposledy.

DON RUY GOMEZ K bohu se pomodli.

HERNANI Mým bohem teď jsi ty.

Věř, je mi lhostejné, zda budu zabitý
dýkou či kordem tvým, jestliže jenom jednou
mé oči doňu Sol alespoň z dálky zhlédnou!

DON RUY GOMEZ Zhlédnout ji!

HERNANI Dovol mi, ať aspoň její hlas
uslyším naposled! Pak navždy rozluč nás!

DON RUY GOMEZ Slyšet ji!

HERNANI Rozumím: ty žárlíš na mé mládí.

To však už mrtvé je a sotva v čem ti vadí.

Dopřej mi, jestliže ji nesmím viděti,
její hlas alespoň! Vždyť zemřu vzápětí!

Jen její hlas, nic víc! Ó vyplň moje přání!
Jak sladká byla by moje smrt, kdybych na ni
směl jednou pohlédnout! Dřív než by odlétla,
má duše naposled by vzhlédla do světla!
— Slovo jí neřeknu; pohlédnu na ni tiše,
a pak mě odvedeš...

DON RUY GOMEZ (*ukáže na otevřený úkryt*)

Nebesa, což ta skrýše
tak hluchá je, že ten, jenž vkrátku zahyne,
by nebyl slyšel nic?

HERNANI Ne, slůvko jediné!

DON RUY GOMEZ Musel jsem vydati buď ji či tebe.

HERNANI Komu?

DON RUY GOMEZ Králi.

HERNANI Ty hlupáku! Vždyť král ji, u sta hromů,
miluje.

DON RUY GOMEZ Miluje?

HERNANI Ovšem!

DON RUY GOMEZ Ó prokletí!

Do zbraně, musíme se za ním rozjeti!
Na koně, poddaní!

HERNANI Nežeň se za svým sokem:

msta je tím jistější, čím tišším kráčí krokem.
Můžeš mě zabít; jestli však chceš, pak svol,
abych směl za tebe pomstít doňu Sol!
Přenech mi půl své msty, pro niž mé srdce bije!
Mám zlíbat nohy tvé? Ó, jak rád zlíbám ti je!
Vlož nástroj pomsty své v mou dlaň, jež patří ti;
pomstím tě, a pak hned mě můžeš zabít.

DON RUY GOMEZ Přijmeš svou smrt jak dnes? Odevzdaně
a krotce?

HERNANI Přisahám.

DON RUY GOMEZ Při čem však?

HERNANI Při hlavě svého otce.

DON RUY GOMEZ A vzpomeneš si vždy na svoji přísahu?

HERNANI (*odepne od pasu roh a podá jej vévodovi.*)

Vezmi si tento roh a měj ho za váhu
mé pravdomluvnosti. Kdykoli budeš chtít,

done Ruy Gomezi, ukončit moje žití,
jen k ústům přilož jej — poslechnu jeho hlas.
DON RUY GOMEZ (*podává mu ruku*)
Svou ruku na to dej! (*K portrétům.*)
Za svědky беру vás!

ČTVRTÉ JEDNÁNÍ

HROBKA

Cáchy

Sklepení cášského chrámu, v němž se nalézá hrob Karla Velikého. Dvě velké klenby v lombardském slohu. Mohutné nízké pilíře, půlkruhovitě oblouky, sloupy s hlavicemi zdobenými ptáky a květy. — Vpravo hrob Karla Velikého s nízkými, bronzovými, klenutými dvířky. Jediná lampa, zavěšená na stropním svorníkovém kameni, ozařuje nápis: CAROLVS MAGNVS. — Je noc. Pozadí sklepení je pohlceno tmou. Oko se ztrácí v šeré změti oblouků, schodišť a sloupů.

SCÉNA 1.

DON CARLOS, DON RICARDO DE ROXAS, hrabě z Casapalmy, se svítlnou v ruce. Oba jsou zahalení ve veliké pláště. Don Carlos má klobouk sražený hluboko do čela.

DON RICARDO (*s kloboukem v ruce*)
Zde to je.

DON CARLOS Tedy zde se tajná liga schází!
Zde všechny najednou vás lapím, páni vrazi, a odtud půjdete pod ostrou sekyru!
Jak: arcibiskup sám, pan Richard z Trevíru, vám propůjčil svůj chrám pro vaše pikle? Vida!
Nu, vlastně, proč by ne? Dýka se brousití dá i o náhrobky, že? Však pozor: v kryptě té dost nebezpečnou hru, pánové, hraje!
Dobře jste zvolili své místo, moji zlatí: alespoň do hrobu se vaše cesta zkrátí!
(*K donu Ricardovi.*)

DON RICARDO Kampak až sahají ty chodby?
DON CARLOS To zcela stačí mi. Ke hradu.

70

DON RICARDO A směrem k západu až pod Altenheim jdou.
DON CARLOS Pak vedou ke klášteru, kde Lothar zabit byl! Jsou dlouhé, na mou věru! — Teď jmenujte mi však spiklence po řadě a důvod uveďte, jenž ved je ke zradě.
DON RICARDO Vévoda z Gothy.
DON CARLOS Víím, proč nepřítelem je mi: chce za císaře mít jen Němce ve své zemi.
DON RICARDO A z Hohenburgu.
DON CARLOS Ten? Františka vyzývá, spíš v peklo půjde s ním než se mnou do ráje.
DON RICARDO Gil Tellez Giron.
DON CARLOS Jak, i tys mě zradil, Gile?
DON RICARDO A já, ty bídáku, ti věřil do té chvíle!
DON CARLOS Prý u své manželky vás přistihl don Gil v ten den, kdy baronem jmenován vámi byl, a poskvrněnou čest své choti pomstít hodlá.
DON CARLOS Hle, proč jde proti mně ta zrádná duše podlá!
— Dále!
DON RICARDO A pak je tam též biskup z Avily, don Vasquez, pokud se má paměť nemýlí.
DON CARLOS Snad i on, ctihodný, chce mstít čest své ženy?
DON RICARDO A Guzman Lara; ten je proto rozhořčený, že nedal jste mu řád.
DON CARLOS Můj milý Guzmane!
— Jestli chce jenom řád, v mžiku jej dostane.
DON RICARDO Vévoda Lützelburg — nevím, co toho tlačí.
DON CARLOS Nejspíše hlavička, a chce být o ni kratší.
DON RICARDO Pak Juan Haro; ten zpět Astorgu chce.
DON CARLOS Ach, tihleti Harové vždy prahli po márách!
DON RICARDO To je vše.
DON CARLOS Sedm jen? Nikoli, je jich více, těch, na něž čekají špalky a šibenice!
DON RICARDO Pravda: pár banditů, najatých Francií...
DON CARLOS Ano, znám: chlapíci, jež krev jen opijí, jichž dýka vyráží hned nahoru, hned dolů,

71

jak střelka tíhnoucí vždy k opačnému pólu!
DON RICARDO Je mezi nimi však výjimka veliká;
dva chrabré našel jsem: starce a mladíka.
DON CARLOS Jména!
(*Don Ricardo pokrčí rameny na znamení, že neví.*)
Věk!

DON RICARDO Mladšímu je dvacet.
DON CARLOS Jaká smůla!

DON RICARDO Starý šest křížků má.
DON CARLOS Ten věkem svým je nula,
druhý je přestárlý. Tím hůře pro ně: kat
může s mou pomocí v čas nouze počítat.
Neboj se, meči můj, že ušetřit snad chci tě!
Jestli však ztupí kat svůj meč, pak okamžitě
mu budeš propůjčen! Dám císařský svůj šat,
bude-li lešení mít málo látky snad!
— Budu však císařem?

DON RICARDO Sněm právě v této chvíli
zasedá.

DON CARLOS Kohopak si zvolí, bože milý?
Františka Prvního? Či spíš si vybere
Bedřicha Saského? — Máš pravdu, Luthere,
špatnost se rozmáhá! Kdo císaře dnes volí?
Prodejní handlíři, jež koupíš za cokoli!
Přihloupý kurfiřt z Falc a kacířský ten Sas,
trevírské knížátko, jež zná jen hry a špás...
Českého krále ctím. — Však hessenští zas princí
určitě rozumu míň mají nežli mincí!
Ti mladí blbečci a starci zhýralí!
Korun dost; hlavy však? Kde by je sebrali?
Vy skřítcí! Jak bych rád vás popad ve lví zuby
a roztrhal váš sněm, jenž moudrostí se chlubí,
ač sotva někdo z vás vynikne nad šaška,
pro něžž to srovnání je hrubá urážka!
— Tři hlasy chybí mi — a jimi vše mi chybí.
Dám Salamanku, Gent a Toledo, jen kdyby
mi k volbě pomohla ta krásná města tři!
Ricardo, přáteli, tři hlasy opatři

za města řečená! Jsem odhodlán je dáti.
— Však stejně zakrátko se nazpátky mi vrátí!
(*Don Ricardo se hluboce ukloní a nasadí si klobouk.*)
Klobouk sis nasadil? Proč?

DON RICARDO Řekl jste mi „ty“,
čímž grandem jsem se stal!

DON CARLOS (*stranou*)

Lišáku podšitý!
— Útrpnost cítím jen, když vidím, jak se žene,
ubožák, v stínu mém k své metě vytoužené,
jež stejně nicotná jak jeho duše jest!
Špatný dvůr, kde si smí dvořané takto vést!
(*Zasní se.*)
Krom boha císař jen a papež veliký je.
Však hrabě? Král?

DON RICARDO Jsem jist, že spravedlnost žije.
Zvolí vás, Výsosti!

DON CARLOS (*stranou*)

„Výsosti“, bože můj!
Jestli tak zůstanu zas králem jenom... fuj!

DON RICARDO (*stranou*)

Bud císařem či ne — já grand jsem; to je hlavní!

DON CARLOS Jak městu oznámí ti kurfiřtové slavní,
kdo zvolen císařem byl?

DON RICARDO Saský bude-li,
pak dělo na hradbách jedenkrát vystřelí.
Dvakrát, když František; když Výsost Vaše, třikrát.

DON CARLOS A pak ta doña Sol! Kdo srdce jen jí vykrad?
Vše mě jen zraňuje! — (*K donu Ricardovi.*)

Zvolený kdybych byl,
přiveď ji; císař snad by víc ji okouzlil!

DON RICARDO (*s úsměvem*)

Ó, jak jste dobrý!

DON CARLOS (*ho povýšeně přeruší*)

Mlč! Řekl jsem ti, ty drzý,
co mysliti si smíš? Na to je trochu brzy!

— A kdypak ozvou se ty rány na hradbách?

DON RICARDO V necelé hodině.

DON CARLOS Tři hlasy získat... ach!
Dříve však rozdrťme ty spiklenecké zmije
a pak se dozvíme, kdo císař německý je!
(*K donu Ricardovi.*)
Odejdi! Spiklenci se sejdou za chvíli.
Ještě klíč od hrobky!

DON RICARDO (*podává králi klíč*)
Výsosti, patří-li
komu dík za ten klíč, pak správci kapituly,
hraběti z Limburgu.

DON CARLOS (*ironicky*) Též trpí na tituly? (*Propouští ho.*)

A teď běž!
DON RICARDO (*uklání se*)
Výsosti, váš sluha odchází.

DON CARLOS Tři rány, řekl jsi?
(*Don Ricardo se na znamení souhlasu ukloní.*)
Splň všechny rozkazy!
(*Don Ricardo se znovu ukloní a odejde. Král zůstane sám a upadne v hluboké snění. Zkříží ruce, hlava mu poklesne k prsům; za malou chvíli ji vztyčí a obrátí se čelem k hrobce.*)

SCÉNA 2.

DON CARLOS (*sám*)
Ó Karle Veliký, vím, že ta klenba stmělá
jen vážná slova vždy by odrážeti měla;
odpuť, že v blízkosti tvé svaté mohyly
svou lidskou ctižádost jsme z uzdy pustili!
— Zde Karel Veliký... Jak jsi jen, hrobko ztuchlá,
jej mohla obsáhnout? Jak to, žes nevybuchla?
Vskutku zde, císaři, tvé obří tělo dlí?
Máš tady místa dost? Máš tu dost pohodlí?
— Často mi Evropa vyvstane před očima,
tak, jak on stvořil ji, a vždy mě úžas jímá!
Loď, jež má zvolené dvě hlavy na špicích,
jimž slouží každý král, svůj trůn jen dědíci.

Všechna ta království a vévodství a léna
a hrabství, markrabství, jsou vesměs poděděna.
Avšak čas od času lid svého císaře
či svého papeže si volbou obstará.
Zde rovnováhy jest i všeho řádu símě:
kurie kurfiřtů či kardinálů v Římě,
dva sněmy posvátné, semknuté v těsný kruh,
jsou jenom pozlátkem; vše rozhoduje bůh.
Jakmile Myšlenka z potřeby doby vzklíčí,
tu roste, otvírá všem srdce svými klíči,
síla a v člověka se zvolna přetváří;
přemnozí králové ji mučí v žaláři,
když k volbě císaře či papeže však jednou
se všichni shromáždí, tu ke své hrůze zhlédnou,
že zosobnění té, již plili do tváře,
dostalo tíaru či žezlo císaře!
Ti dva jsou vším; a vše, co na zemi se stane,
skrz ně jen stane se. Tajemství svrchované
je v nich. Bůh, který jim ta všechna práva dá,
jim hody z národů a králů pořádá.
Pod mrakem, z kterého bije hrom, usadí se
a bůh svět přináší jim na stříbrné míse.
Radí se důvěrně, svět přeměřujice,
kam nejdřív měli by vnořit své radlice.
Jsou zcela sami tam. Králové za dveřmi jsou;
jen lačně čichají, když bůh jde kolem s mísou,
a každý u okna jak chlapec maličký
zvědavě, směšně pak se staví na špičky.
A zatím oni dva svět uvnitř srovnávají.
Ten rozuzluje ho a onen stříhá, krájí.
Jeden z nich pravda je, a síla druhý z nich;
jsou sobě příčinou a pány skutků svých.
A ze svatyně své když potom družně spolu
— ten v bílé říze své, ten v nachu — sejdou dolů,
tu lidstvo veškeré vráz padá na tváře
před božím zjevením papeže, císaře.
— Ó stát se císařem! — Zemřel bych zlobou asi,
nestát se jím! Těch sil, které v mém srdci kvasí!

Jak šťastný býval ten, jenž odpočívá tu!
Žil v dobách krásnějších, k nimž není návratu...
Ach, papež s císařem jediné byli; jimi,
Petrem a Caesarem, se pojaly dva Římy
v zasnubách mystických, a božský tento pár
dal rodu lidskému nový duch, nový tvar.
Přeléval národy i království jak moře
do nových kadlubů, Evropu novou tvoře,
a potom odlil ji, spokojen s dílem svým,
v bronz, který zanechal po sobě starý Řím!
Jaký to los! — A přec tu v hrobě musí spátí...
Je tedy vše jen prach, jenž v prach se opět vrátí?
Jakže: být císařem i králem, knížetem,
a vládnout v císařství svém tisíciletém,
svou obří postavu opřítí o Německo,
být Karlem Velikým, mít více nežli všecko,
i nad Attilu čnit a nad Hannibala —
a takto skončit pak? — ó sudbo zoufalá!
Pak o císařství sni, vidíš-li hrob ten němý,
v němž hrstka prachu tlí! Pokrývej celou zemi
rykem a lomozem! Žeň v nebeskou až bář
věž svého císařství, a nikdy neustaň!
Rozšiřuj stavbu svou a zlepšuj bez umdlení:
víš, več se všechno to po letech jednou změní?
V kamenný tento hrob! A skvělé hodnosti?
Ty budou ve škole jen dětem ke zlosti!
Necht sebevyšší cíl si vytkeš ve své pýše,
nedospěješ leč sem...! — Ó císařství! Ó říše!
Chci býti císařem, třeba to všechno vím,
a cosi říká mi: „Budeš jím!“ — Budu jím.
Kéž bych se nemýlil! — Sám stanout na vrcholu
nesmírné spirály a odtud shlížet dolů!
Být stropním kamenem, na kterém tíživá
klenba všech království a států spočívá!
Své boty leštit si o hlavy králů dole,
pak podívat se níž, na směšné lebky holé
markrabí, biskupů, a ještě pod nimi
zahlédnout preláty s barony předními,

pak vojsko, písaře a nejniže, kam vidí
jen oko nejlepší, až na dně, spatřit — lidi.
Lidé; co je to? Dav! Co vidět více v nich?
Jen povyk, pláč a křik; a někdy trpký smích.
Sténání bolestné, jež děsí zem a které
jak mocná fanfára se ozvěnou k nám dere.
Lidé! Směs věží, měst, roj, zabloudilý v tmách,
vysoké zvonice, bijící na poplach!
(Upadne v snění.)
Základna z národů, z níž nad hory a dolů
štít pyramidy ční, zapřené ve dva póly;
věčná hra živých vln, kterou se kymácí
ta stavba mohutná jak židle houpací,
až celá království se chvějí jako struny
a jako osyky se třesou vratké trůny...
Pak teprv králové pochopí pojednou,
čím že jsou zmítáni a dolů pohlédnou.
— Lid! Moře zpěněné, bouřlivé, temné, zrádné,
jež celé vzvedme se, když cokoli v ně padne!
Vlna, jež houpe hrob a na trůn žene kal!
Zrcadlo, ve kterém se zřídka zhlíží král!
Ach, dohlédnete-li až na dno hlubiny té,
bezpočet císařství tam v bahně uvidíte,
vraky, jež příliv jen a odliv omývá,
jež kdysi padly tam a shnily za živa!
— A tomu vládnout chceš, splní-li se tvé touhy?
Lézt na vrcholek ten, věda, žeš člověk pouhý?
Mít propast pod sebou a vzhůru šplhati...
Pohlédni pod sebe — propadneš závratí!
Ó pyramido má, čníci až k nebes lemu,
tvůj vrchol úzký je — a běda bázlživému!
Oč zachytím se tam? Ach, jestli selžu pak,
až dole pode mnou zahučí severák,
až zemi ucítím, životem rozechvělou?
A budu mít dost sil, až zeměkouli celou
sám v rukou ponesu? Nestačím na krále
a císařem chci být... Není to troufalé?
Jsou lidé, jejichž duch příznivou sudbou sílí;

já však, žel, nejsem z nich. Kdo, pane bože milý,
mě velkým učiní pro velké podniky?
Kdo poradí mi? Kdo? (*Padne před hrobkou na kolena.*)

Ty, Karle Veliký!

— Jestliže byla to už vůle Hospodina
sem k tobě dovést mě, na tato místa stinná,
pak nalij v srdce mé, jež mdlé a skleslé je,
pár kapek síly své, krásy a naděje!
Ukaž mi ze všech stran vše, na zemi co žije!
Ztiš můj strach před světem, ukaž, jak maličký je!
Nauč mě vítězit a správně řídit svět!

Řekni, že lépe je trestat než odpouštět!
— Ó, co lze, jestli to nemají být jen střepy,
po tobě vytvořit, císaři velkolepý?

Ó promluv, byt' můj sluch tvým hlasem oněmí!

Byt' dveře vyvrátí, srazí mě na zemi!

Či do svatyně své mi dovol vkročit spíše!

Jen v tvář ti pohlédnu, budu se chovat tiše!

Nechtěj mě od sebe svým dechem zahnat zpět:

na lůžku kamenném se opřeš o loket
a pak tvůj hluboký, dutý hlas osudový
o tom, čím hasne zrak a bledne skrání, mi poví!
(*Přistoupí ke dveřím s klíčem v ruce.*)

Vstoupím. (*Couvne.*)

Ó bože můj, jestli však jeho hlas
mě vskutku osloví! Zešedivěl bych vráz!
Vstoupím však přec.

(*V dálce se ozvou kroky.*)

Co to? Kdo v tomto svatostánku
si troufá mimo mne jej vyrušovat v spánku?
Kdo?

(*Kroky se blíží.*)

Ach, já zapomněl: to jdou už vrazi mí!
(*Otevře dveře hrobky, které se za ním zavřou. — Tichým kro-
kem vstoupí více mužů zahalených v pláště a s klobouky vraže-
nými do čela.*)

SPIKLENCI

(*Jdou si vstříc, potřásají si rukama a vyměňují navzájem
několik tichých slov.*)

PRVNÍ SPIKLENEC (*jediný nese rozžatou pochodň*)
Heslo!

DRUHÝ SPIKLENEC Smrt!

PRVNÍ SPIKLENEC Ano, smrt! Jsme všemi svatými
chráněni.

TŘETÍ SPIKLENEC S námi jsou i mrtví.

PRVNÍ SPIKLENEC Bůh nás chrání.

(*Kroky ve tmě.*)

DRUHÝ SPIKLENEC Heslo!

HLAS VE TMĚ Smrt.

DRUHÝ SPIKLENEC Ano, smrt.

(*Vstupují další spiklenci. — Kroky.*)

PRVNÍ SPIKLENEC (*k třetímu*)

Neklame-li mě zdání,

jde další.

TŘETÍ SPIKLENEC Heslo!

HLAS VE TMĚ Smrt.

TŘETÍ SPIKLENEC Buď vítán, bratře náš!

(*Přicházejí další spiklenci a dávají si navzájem znamení.*)

PRVNÍ SPIKLENEC Jsme všichni? Výborně. — Vévodo
z Gothy, až

se všichni usadí, svou zprávu podáš krátce.

(*Všichni spiklenci se usadí v půlkruhu na hroby. První spiklenec
všechny obejde a každému od své pochodně zapálí svíčku. Pak
v naprostém tichu usedne na hrob uprostřed kruhu, výše než
ostatní.*)

VÉVODA Z GOTHY (*povstane*)

Král Karel Španělský, cizinec po své matce,
císařem chce se stát.

PRVNÍ SPIKLENEC Dáme svůj souhlas? Ne!

VÉVODA Z GOTHY (*odhodí pochodeň, kterou mu prve dal První Spiklenec, a zašlápne ji*)

Nechť jak ta pochodeň jeho zrak uhasne!

VŠICHNI Ano!

PRVNÍ SPIKLENEC Smrt Karlovi!

VÉVODA Z GOTHY Smrt!

VŠICHNI Skoncujem s ním zkrátka!

DON JUAN DE HARO Za otce Němce má.

VÉVODA Z LUTZELBOURGU A Španělkou je matka!

VÉVODA Z GOTHY Na půl krev Němce má a na půl Španěla:
Smrt!

JEDEN ZE SPIKLENCŮ Jestli císařem však sněm ho udělá?

PRVNÍ SPIKLENEC Jej? Nikdy!

DON GIL TELLEZ GIRON Ať jím je! Nemějme strachy
žádné:

když hlavu srazíme, koruna sama spadne!

PRVNÍ SPIKLENEC Kdyby byl císařem, tu, třeba bídný jest,
jenom bůh mohl by seslati na něj trest.

VÉVODA Z GOTHY Necht zemře tedy hned, hrozí-li volba jeho!

PRVNÍ SPIKLENEC Nesmí být zvolen!

VŠICHNI Ne! Raděj hned zabijme ho!

PRVNÍ SPIKLENEC Kolik dýk třeba je ke smrti zlosyna?

VŠICHNI Jediná!

PRVNÍ SPIKLENEC Kolik ran do srdce?

VŠICHNI Jediná!

PRVNÍ SPIKLENEC Kdo probodne ho?

VŠICHNI Já!

PRVNÍ SPIKLENEC Ta jednota až děsí!

Sněm volí císaře — my soudce zvolíme si.

Losujme!

(*Všichni spiklenci píší svá jména na pergamenové lístky; pak je sbalí a jeden po druhém je vhazují do urny na hrobě. — První Spiklenec pak praví.*)

K modlitbě!

(*Všichni pokleknou. — První Spiklenec pak pokračuje.*)

Nechť ten, jenž vyhraje,

v boji i ve smrti statečnost sama je!

Nechť panně železné i žhavým kleštím čelí,

necht v mukách největších se směje mučitel!

Nechť ten, jež určí los, nedojde pohany

a splní úkol svůj! (*Vytáhne z urny jeden z pergamenů.*)

VŠICHNI Kdo? Jméno!

PRVNÍ SPIKLENEC (*hlasitě*)

Hernani!

HERNANI (*vystoupí ze skupiny spiklenců*)

Já! Bože, vyhrál jsem! Ó pomsto, mám tě zase!

DON RUY GOMEZ (*se prodere mezi spiklenci a odvede Hernaniho stranou*)

Přenech mi, Hernani, tu ránu!

HERNANI Jakže? Zdá se,

že závidíte mi. Jak: mám se štěstí vzdát,

když prvně potkám je — a naposledy snad?

DON RUY GOMEZ Nemáš nic; dám ti vše — řekni si o cokoli:

sto tisíc poddaných, vsí, zámky, lány polí,

jestli mi přenecháš tu ránu, příteli!

HERNANI Ne!

VÉVODA Z GOTHY (*k donu Ruy Gomezovi*)

Poslyš, nevládneš už dobře ocelí,

jsi příliš starý!

DON RUY GOMEZ Jak? Mám ducha kromě těla

a meč dost ostrý je, byť pochva zrezivělá! (*K Hernanimu.*)

Patříš mi!

HERNANI Ano, vím; Carlos však patří mně.

DON RUY GOMEZ (*odepne od pasu roh*)

Pak vezmi zpět svůj roh, myslím to upřímně!

HERNANI (*zaváhá*)

Život a doňu Sol! — Ne: dražší je mi msta má!

Cítím, že radí mi tak Prozřetelnost sama!

Musím smrt otcovu i přátel pomstít...

DON RUY GOMEZ Svól!

Přenech mi ránu svou a měj si doňu Sol!

HERNANI Ne.

DON RUY GOMEZ Rozvaž!

HERNANI

Vévodo, nechtěj, co nepatří ti!

DON RUY GOMEZ Pak tedy proklet buď, nechceš-li ustoupiti!

(Připevní si zase roh k pasu.)

PRVNÍ SPIKLENEC *(k Hernanimu)*

Bratře, snad bude líp nečekat na zprávy,
jak volba dopadla, a...

HERNANI *(ho přeruší)*

Neměj obavy:

je to mé řemeslo; zabít je pro mne snadné.

PRVNÍ SPIKLENEC *At každá zrada zpět na hlavu zrádce padne!*

Bůh s vámi! *(K ostatním.)*

Přátelé, my přísahajme tu,

že nedá-li mu smrt provésti odvetu,
zabijem krále my; a nikdo z nás že v ničem
a nikdy necouvne!

VŠICHNI *(tasí své meče)*

Přísahajme!

VÉVODA Z GOTHY *(k Prvnímu Spiklenci)*

Však při čem?

DON RUY GOMEZ *(obrátl svůj meč, uchopí jej za špici a zvedne nad hlavu)*

Při tomto kříži mém!

VŠICHNI *(pozvednou své meče)*

Smrt hlavě padoucha!

(V dálce se ozve rána z děla. Všichni se zarazí. — Dveře hrobky se pootevřou. Don Carlos se objeví na prahu. Je bledý a napjatě poslouchá. — Druhá rána. — Třetí rána. — Otevře naráz dveře, avšak neučiní ani krok, zůstane nehybně stát na prahu.)

SCÉNA 4.

SPIKLENCI, DON CARLOS, pak DON RICARDO; ŠLECHTICI, STRÁŽE,
ČESKÝ KRÁL, VÉVODA BAVORSKÝ; později DOÑA SOL.

DON CARLOS *Pojďte blíž, pánové! Císař vás poslouchá!*

(Všechny svíce naráz uhasnou. — Hluboké ticho. — Don Carlos učiní jeden krok do tmy, která je tak hustá, že v ní lze stěží rozpoznat němé a nehybné spiklence.)

Roj sršňů zmizel v tmách; myslíte, u všech všudy,
že snad vás, bláhoví, pokládám za přeludy,
a že, když nevidím vám v rukou svíce plát,
za sochy kamenné vás budu míti snad?
Přespříliš hlasitě jste prve hovořili!
— Zvedněte hlavy své, pánové pošetilí,
a Karla Pátého, nového císaře,
zabijte! — Nejdete? Pohlédme na lháře!
Nač přísahali jste, vy křivopřísežníci,
stačí-li jen můj hlas na světlo vašich svící?
— Nechci však déle tmou vám oči kaziti:
za vašich několik sto mých se rozsvítí!

(Udeří železným klíčem na bronzové dveře vedoucí do hrobky. Na toto znamení se celé podzemí naplní vojáky, nesoucími pochodně a halapartny. V jejich čele kráčí vévoda z Alcalá, markýz z Almuňanu atd.)

Vzhůru, mí sokolí! Mám svoji kořist v pasti! *(Ke spiklencům.)*

Teď já tu rozsvítím, až budete se trásti! *(K vojákům.)*

Vše příliš jasné je: obstupte viníky!

HERNANI *(dívaje se na vojáky)*

Nu, proto: myslél jsem, žes Karel Veliký,
tak velký jsi se zdál v temnotě nenadálé!
Jsi Karel Pátý jen?

DON CARLOS *(k markýzi z Almuňanu)*

Kastilský admirále,

(K vévodovi z Alcalá.)

kontáble Španělska, vezměte zbraně všem!

(Spiklenci jsou obklíčeni a odzbrojováni.)

DON RICARDO *(přiběhne a ukloní se až k zemi)*

Císařská milosti!

DON CARLOS *Jsi dvorním alkalem!*

DON RICARDO *(se znovu ukloní)*

Dva kurfiřti tu jsou a chtějí jménem sněmu
blahopřát k zvolení císaři německému.

DON CARLOS *Nechť vstoupí! (Potichu k Ricardovi.)*

Doňu Sol!

(Ricardo pozdraví a odejde. — Za zvuku fanfár a v doprovodu

světloňů vstoupí český král a vévoda bavorský, oba ve zlatem vyštvaných šatech a s korunami na hlavách. — Početný průvod německých šlechticů, nesoucích říšskou korouhev, dvojhlavého orla se španělským erbem uprostřed. — Vojáci se rozestoupí a utvoří špalír, kterým oba kurfiřti přicházejí k císaři; hluboce se mu ukloní a císař jim poděkuje pozvednutím klobouku.)

VÉVODA BAVORSKÝ Kéž bůh vás obdaří

mocí i slávou, vším, ó velký císaři!

KRÁL ČESKÝ Jménem všech kurfiřtů před Veličenstvem Vaším na zemi poklekám a prosbu k nebi vznáším, aby vám dalo vše, oč požádáte je!

DON CARLOS Díky vám splnila se moje naděje.

Jsem za to vděčný vám. Vyřídíte, prosím, sněmu, že přijdu za chvíli vzdát díky osobně mu!

(Vznešeným gestem je propustí, když jim dříve nastavil ruku k políbení. Oba kurfiřti se svým doprovodem odejdou. Vstoupí doña Sol, provázená donem Ricardem.)

DOÑA SOL Můj bože, vojáci! A císař! Hernani!

HERNANI Doña Sol!

DON RUY GOMEZ *(stojící vedle Hernaniho, stranou)*

Nebyl jsem jí zatím poznaný!

(Doña Sol běží k Hernanimu. Ten jí pohledem plným nedůvěry donutí couvnout.)

HERNANI *(chladně)*

Co chcete?

DOÑA SOL *(vytrhne ze záhadří dýku)*

Pohledte, mám stále ji!

HERNANI *(vztáhne k ní ruce)*

Má drahá!

DON CARLOS Klid! *(Ke spiklencům.)*

Jak se cítíte, když smrt vám na krk sahá?

— Svět žádá příklady; dnes jeden dostane.

Gotho a ostatní, Girone, Guzmane,

co tady děláte? Co? U všech ďáblů z pekel!

HERNANI *(postoupí o krok)*

Odpovím za všechny: ohnivě Mene Tekel

jsme na zeď napsali, chtějice pro svou čest — *(Vytrhne dýku a zamává jí.)*

navrátit císaři, co císařovo jest!

DON CARLOS Dost! *(K donu Ruy Gomezovi.)*

I vy zradil jste?

DON RUY GOMEZ

Kdo z nás dvou zradil více?

HERNANI *(se obrátí k spiklencům)*

Má, co chtěl: císařství — a pro nás šibenice! *(K císaři.)*

Modrý plášť královský vám v chůzi vadil snad;

purpur je vhodnější: krev na něm není znát!

DON CARLOS *(k donu Ruy Gomezovi)*

Done Ruy Gomezí, taková bídná zrada

odnětí titulu si přinejmenším žádá.

Tvá zpronevěra je, vévodo, veliká!

DON RUY GOMEZ Kdo zrazen jednou byl, sám zradě přivyká.

DON CARLOS *(k vévodovi z Alcaly)*

Zatknout jen šlechtice, jen urozené pány!

(Don Ruy Gomez, vévoda z Lutzelbourgu, vévoda z Gothy, don Juan Haro, don Guzman Lara, don Tellez Giron, baron z Hohenburgu jsou odděleni od skupiny ostatních spiklenců, v níž zůstane také Hernani. — Vévoda z Alcaly dá šlechtice těsně obstoupit strážemi.)

DOÑA SOL *(stranou)*

Je zachráněn!

HERNANI *(vystoupí ze skupiny spiklenců)*

Chci být mezi ně počítaný! *(K donu Car-*

losovi.)

Jestliže zůstati mám nepotrestaný

proto, že neznámý jsem pastýř Hernani,

jestli je pro tvůj meč má hlava příliš nízká,

pak musím odhalit, nemaje východiska,

tajemství svoje; věz, že podle zákona

jsem vikomtem de Gor, vévodou z Cardonna,

markýzem z Monroy, hrabětem z Albaterra,

kterému patřila panství a léna sterá.

Jan Aragonský jsem, štvaný a prokletý.

Jsem zrozen v exilu; můj otec před léty

tvým otcem, Carlosi, byl státní bez důvodu.

Ta vražda proradná je věcí našich rodů.

Vy máte katy své, my srdce troufalá.

Hospodin dal mi erb, exil šat horala.
— Darmo však brousil jsem svou dýku o útesy
hor katalánských, žel! (*Nasadí si klobouk; k spiklencům.*)
Klobouky nasadme si,

grandové španělští!
(*Všichni Španělé si nasadí klobouky. — K donu Carlosovi.*)

Hlavy, jež vidíte,
nepadnou, císaři, jinak, leč pokryté! (*K zajatcům.*)
Přijměte ve svůj střed toho, jenž po zákonu
mezi vás náleží! Mne, Jana z Aragonu! (*K dvořanům
a strážím.*)
Hej, kati, kde jste kdo, máte dost šibenic?
Jan Aragonský jsem! O jednu třeba víc! (*Přidá se
ke skupině zajatých šlechticů.*)

DOŇA SOL Bože!

DON CARLOS Jsem překvapen. Na nic, věř, nevzpomínám.

HERNANI Víím: ten, kdo zabije, upne své oči jinam;
ten však, jenž potomkem jest jeho oběti,
ten nezapomíná, že třeba spláceti!

DON CARLOS Pak z rodu pocházím, jenž vašich předků hlavy
— jaká to náhoda — posílal na popravy!

DOŇA SOL (*padne před císařem na kolena*)
Ó, milost, pane můj! Vyhovte prosbě mé!
Anebo raději ať oba zemřeme!
Jsme svoji; srdce mé jen pro něj vždy chce tlouci.
Zabijte oba nás, ó pane všemohoucí!
Neboť ho miluji; a slzy ve tváři
o milost prosím vás, o soucit, císaři!
(*Don Carlos na ni nehybně pohlíží.*)

Ó běda, vaše tvář je zlověstná a šerá!

DON CARLOS Dosti slz: povstaňte, komteso z Albatara,
markýzo z Monroy, hraběnko... (*K Hernanimu.*)
Jak zní dál

tvá jména, vévodo?

HERNANI Kdo takto mluví? Král?

DON CARLOS Ne, císař.

DOŇA SOL (*vstane*)

Bože můj!

DON CARLOS (*ji ukazuje Hernanimu*)
Hle, vévodo, tvá žena!

HERNANI (*upíraje oči k nebi, svírá doňu Sol v náručí*)
Nebesa!

DON CARLOS (*k donu Ruy Gomezovi*)
Pýcha tvá je asi uražena,
já aragonský rod však za vznešený mám!

DON RUY GOMEZ (*zachmuřeně*)
O to se nejedná...

HERNANI (*lásceplně vzhlíží k doně Sol a svírá ji v náručí*)
Mé záští je to tam! (*Zahodí dýku.*)

DON RUY GOMEZ (*stranou, pozoruje šťastný pár*)
Vybuchnu? — Nikoli. — Ó láska pošetilá!
A tys jim, španělská má hlavo, odpustila?
Stravuj se žárem svým, srdce, a hoře ztiš!
Zamkni se, uzavři, ať posměch nesklidíš!

DOŇA SOL (*v Hernanimo náručí*)
Můj drahý!

HERNANI Jako by mi s prsou spadl kámen!

DOŇA SOL Ó štěstí!

DON CARLOS (*stranou, s rukou na skrání*)
Srdce mé, utlum svůj horký plamen
a říd se rozumem, nic nedbej na mládí!
Náručí milenek ti, běda, nahradí
Flandry a Německo a Hispanie zase... (*Upře pohled na
císařskou korouhev.*)
Jak císař orlici, své družce, podobá se!
Erb v oněch místech má, kde srdce měl by nést...

HERNANI Jste pravým Caesarem!

DON CARLOS (*k Hernanimu*)

Tvé srdce hodné jest
velikých předků tvých. (*Ukáže na doňu Sol.*)
A hodné také jí je!

— Poklekni, vévodo!

(*Hernani poklekne. Don Carlos sejme svůj řád Zlatého Rouna
a zavěsí mu jej kolem krku.*)

Nos okolo své šíje

ten řád.

(Don Carlos tasí a udeří svým mečem Hernaniho třikrát do ramene.)

Vždy věrný buď, Štěpánský rytíři! *(Zvedne ho a obejmě.)*

Máš náhrdelník však, jenž vydá za čtyři mé řády Zlatých Roun, ježž trůn můj nenahradí: dvě paže bělostné té, s níž se máte rádi!

Ty šťastný budeš choť, já císař německý...

(Ke spiklencům.)

Pánové, zapomněl jsem na vás na všecky.

Jste omilostněni všichni, jak stojíte tu.

Toť příklad, ježž chci dát v den svojí volby světu.

(Spiklenci padnou na kolena.)

SPIKLENCI Ať žije císař!

DON RUY GOMEZ *(k donu Carlosovi)*

Já jen proklet zůstávám!

DON CARLOS A já.

DON RUY GOMEZ *(stranou, směrem k Hernanimu a doně Sol)*

Ruy Silva však to nepromine vám!

HERNANI Kdo jen tak změnil nás?

VŠICHNI *(vojáci, spiklenci, šlechtici)*

Čest budiž vzdána jemu,

Karlovi Pátému!

DON CARLOS *(obrátil se k hrobu Karla Velikého)*

Čest Karlu Velikému!

— Teď spolu nechte nás.

(Všichni odejdou.)

SCÉNA 5.

DON CARLOS *(sám. Hluboce se před hrobem Karla Velikého ukloní)*

Ó Karle Veliký,

vyhnal jsem ze srdce své bídné návyky,
nehodné císaře? Jsem, Prozřetelnosti má,
změněn? Smím přílbu svou spojití s mitrou Říma?
Mám právo uchopit celý svět do dlaní?

Mám už tak jistý krok, že bez klopytání svedu jít po cestách, jež v troskách starých světu jsi pro nás prošlapal? Mám dost už síly k vzletu? Dobře svou pochodeň jsem zažeh od tvojí? Pochopil jsem tvůj hlas, když v němém pokoji tvé hrobky ozval se? — Ach, jak jsem sklíčený byl, vida, že s císařstvím i mnohý svízel přibyl! Získat Řím, potrestat knížátka leckterá, zneškodnit Benátky, Turky i Luthera, odolat čepelím, které se leskly v šeru, i léčkám nesčetným, sám zmoci nedůvěru dvaceti národů, když se to nedaří dvaceti králům... Tu, ó velký císaři, jsem zvolal: „Porad mi, čím začít mám?“ — A ty jsi mi takto odvětil: „Bud, synu, velkorysý!“

PÁTÉ JEDNÁNÍ

SVATBA

Saragoza

Terasa Aragonského paláce. V pozadí zábradlí schodiště vedoucí do zahrady. Vpravo i vlevo dveře jdoucí na terasu, uzavřenou v pozadí scény schodištěm, nad nimiž se zvedají dvě řady maurských arkád; nad nimi a přes ně je vidět do palácových zahrad s vodotrysky a skupinami křoví, mezi nimiž se míhají světla; úplně vzadu lze zahlédnout gotické a arabské štíty ozářeného paláce. Je noc. Z dálky zaznívají fanfáry. Masky a domina, rozptýlené i ve skupinách, se procházejí sem a tam po terase. V popředí scény stojí skupina mladých šlechticů; všichni drží své masky v ruce, smějí se a hlučně spolu rozprávějí.

SCÉNA 1.

DON SANCHO SANCHEZ DE ZUNIGA, hrabě de Monteray, DON MATIAS CENTURION, markýz z Almuňanu, DON RICARDO DE ROXAS, hrabě z Casapalma, DON FRANCISCO DE SOTO-MAYOR, hrabě z Velalcazaru, DON GARCIA SUAREZ DE CARBAJAL, hrabě z Peñalver.

DON GARCIA Ať žije veselí a nevěsta ať žije!

DON MATIAS (*dívaje se k balkónu*)

Hle, Saragoza dnes celičká za okny je!

DON GARCIA Jak by ne! Dostal svět kdy půvabnější dar, nežli je dnešní noc a líbezný náš pár?

DON MATIAS Císař je slechetný!

DON SANCHO Nebyl bych živou mocí

uvěřil, markýzi, když spolu o půlnoci

jsme tenkrát s králem šli, jak všechno dopadne!

DON RICARDO (*ho přeruší*)

I já tam tehdy byl! (*K ostatním.*)

Bylo to bezvadné!

Považte: byli tři, z nichž jeden lupič známý, pak vévoda a král. A do jediné dámy se všichni zbláznili. Kdo vyhrál? Bandita!

DON FRANCISCO Takových případů se dneska naskytá! Vždyť není na světě snad člověka dnes, který by dosáh poctivě lásky či kariéry!

DON RICARDO Já lásky využil však pro kariéru; hrabě, grand, alkad pak... Nikam se nederu, jen pravou chvíli vždy vystihnu dokonale.

DON SANCHO Pán proto úspěch měl, že běhal v patách krále.

DON RICARDO Don Carlos ocenil mé skvělé schopnosti.

DON GARCIA Jestli vás povýšil, pak v roztržitosti.

DON MATIAS Co starý vévoda? Nechystá si už máry?

DON SANCHO Nemluvte o něm tak! Je hrdý, třeba starý.

Miloval doňu Sol. Ač získal šediny až za šedesát let, zbělel v den jediný.

DON GARCIA Prý neukázal se už v Saragoze.

DON SANCHO Chcete,

by srdce bolestí mu puklo na svatbě té?

DON FRANCISCO Co císař?

DON SANCHO Císař? Ten je smutný napořád.

Luther ho sužuje a nedává mu spát.

DON RICARDO Divím se císaři, že se s tím bláznem baví.

Ó, já bych vyhnal mu ty čertoviny z hlavy!

DON MATIAS A také Soliman ho trápí.

DON GARCIA Bože můj,

Luther a Soliman a všichni čerti — fuj!

Takové nesmysly! Noc krásná je a čistá,

ženy jsou jako med, a já řek hloupostí sta!

DON RICARDO Výborně!

DON GARCIA (*se otočí*)

Pánové, co je to za masku,

jež tamhle přichází?

(*Vstoupí černé domino; pomalu přejde po terase v pozadí. Všichni se k němu obrátí a dívají se na ně. Nezdá se však, že by si domino něčeho všimalo. — Náhle se však zastaví a zůstane*

nehybně stát čelem ke skupině šlechticů. Don Sancho se k němu přiblíží a osloví je.)

DON SANCHO Dovol mi otázku,
šeredo ohyzdná: nepřicházíš snad z pekla?
MASKA Ne. Teprve tam jdu.

(Zase vykročí a zmizí za zábradlím schodiště. Všichni se za ní zděšeně dtvojí.)

DON MATIAS Slyšeli jste, co řekla?
Brr, až mi po zádech z té stvůry přejel mráz!

DON GARCIA Bojíš se masky snad?

DON FRANCISCO Je to jen hloupý špás.

DON MATIAS Hloupý? Spíš příšerný.

DON GARCIA Proč? Každá taškařice
je dneska vítána. Nemluvme o tom více.

DON FRANCISCO *(k donu Matiasovi)*

Pohledte ji, kam jde?

DON MATIAS *(hledí ke schodišti terasy)*

Do parku.

DON GARCIA Vzal ji čert,
byl to jen hloupý šprým!

DON SANCHO *(přisvědčí)*

Pravda: jen hloupý žert.

DON MATIAS *(po krátké pause)*

Hle, novomanželé, pánové, přicházejí!

(Vstoupí ruku v ruce Hernani a doña Sol. Doña Sol v nádherné svatební toaletě. Hernani je oblečen do černých sametových šatů s řádem Zlatého Rouna kolem šíje. Za nimi zástup masek, dam a pánů, kteří tvoří jejich doprovod. Za nimi dva halapartníci v bohatých livrejích a před nimi čtyři pášata. Všichni se postaví do řady a uklánějí se. Fanfáry.)

SCÉNA 2.

Předchozí, HERNANI, DOÑA SOL, jejich DOPROVOD

HERNANI *(uklání se)*
Přátelé!

DON RICARDO *(mu jde vstříc a ukloní se)*

Dovolte, ať smím co nejvroucněji
vám, pane, blahopřát!

DON FRANCISCO *(prohlíží si doňu Sol)*

Opravdu: anděl sám!

(Všichni přicházejí pozdravit novomanžele a ihned odcházejí, jedni dveřmi, druzí po schodišti v pozadí.)

HERNANI *(se s nimi loučí)*

Přijměte vřelý dík!

DON SANCHO *(zůstane naposled, stiskne Hernanimu ruku)*

Těž blahopřeji vám! *(Odejde.)*

(Hernani s doňou Sol zůstanou sami. Hluk hlasů a kroků se zvolna vzdaluje, až zcela ustane. Během začátku následujícího výstupu fanfáry a vzdálená světla pozvolna mlknou a hasnou. Pomalu se navrácí noční tma a klid.)

SCÉNA 3.

HERNANI, DOÑA SOL

DOÑA SOL Konečně odešli!

HERNANI *(se snaží ji obejmout)*

Pojď!

DOÑA SOL *(zčervená a couvá před ním)*

Pozdě už se zdá mi...

HERNANI Vždy pozdě, láska má, je na to, zůstat sami!

DOÑA SOL Jak rušil mě ten hluk! Nezdá se, příteli,
že štěstí dusí se přemírou veselí?

HERNANI Máš pravdu: štěstí jest věc vážná odjakživa;
chce srdce bronzová, v něž pomalu se vrývá.

Veselí děsí je, květy mu házejíc,
a jeho úsměv se podobá pláči víc.
DOŇA SOL Tvůj úsměv je mým dnem!
(Hernani se snaží ji odvést ke dveřím. Doña Sol se opět zardí
a zdráhá se.)

Počkejme ještě chvíli!

HERNANI Ach, jsem tvým otrokem a nemám v sobě síly,
abych ti vzdoroval. Zůstaňme tedy tu,
ty moje nejsladší, třeba až k úsvitu!
Učiním vše, co chceš; jsem jako vulkán vznícen.
Řekni však slovo jen a rozžhavený jícen
se naráz uzavře a svahy sopky té
květy a loukami zas budou pokryté!
Vesuv je spoutaný i jeho síla žhavá.
Co na tom, šírá-li mu nitro horká láva?
Chceš květy? Měj si je! Má sopka na štěstí
i v žáru největším dovede rozkvést!

DOŇA SOL Ach, tvoje duše je opravdu ušlechtilá,
můj drahý Hernani!

HERNANI Jak jsi mě oslovila?

Nepřipomínej mi, pro boha živého,
to jméno neblahé! Odluč se od něho!
Vzpomínám jako v snách na toho nešťastníka,
jenž Hernanim se zval; zrak plál mu jako dýka,
byl štvancem prokletým, v lesích a skalách žil
a jeho život měl jediný jenom cíl:
mstu, která vlekla ho jak strašné zatracení.

— Nechci se k němu znát: mé srdce si dnes cení
jen ptáků, květin, niv a luk, jež voní kol.
Jan z Aragonu jsem, choť krásné doni Sol!
Jak šťastný jsem!

DOŇA SOL A já!

HERNANI Ech, pranic nedbám, věř mi,
na hadry, které jsem odhodil přede dveřmi!
— Hle, moji předkové, váš syn se navrácí!
Stane zas ve vašem prastarém paláci,
dá okna zotvírat, obnovit puklé sloupy
a oheň zažehnout; do dvora potom vstoupí

a trávu vytrhá, rostoucí v dláždění.
Je šťasten, veselý, pln lásky, nadšení!
Dostane nazpět vše, co jeho po otci je,
zaujme místo své ve sněmu Kastilie!
— Pojď, ó má doño Sol, ty plachá, zardělá!
Minulost pochmurná navěky zmizela!
Nic nevím: obracím kormidlo svoje jinam,
ke břehům šťastnějším; na všechno zapomínám!
Mám tebe, lásko má; co mohu si víc přát?
DOŇA SOL Jak na tom sametu se vyjímá tvůj rád!
HERNANI Na králi vidělas jej dříve nežli na mně.
DOŇA SOL Nevím. Krom tebe vše je pro mne bezvýznamné.
(Jde k zábradlí.)

Jaká to dnes je noc! Pohleď, můj nejdražší!
Srdce jí okřívá, duch se jí povznáší!
Utichla hudba, křik, pohasly lampióny,
je tu jen tma a my a sladké vůně ony,
které se opojně vznášejí ve výši.
Láska je vydává. Nevidí, neslyší,
jen občas propukne v tichouнке, slastné steny...
Pojď se mnou dýchat vzduch růžemi provoněný!
Jaké tu ticho je! Slyšíš, můj rozmilý?
Když něžně hovořil jsi ke mně před chvílí,
měsíček vyhoupl se zvolna nad obzorem;
tehdy jsem v srdci svém, do nedávna tak chorém,
byla tak přešťastná, že bez zaváhání
bych byla zemřela...

HERNANI Jak při tom vyznání
vše nezapomenout? Jak, hlas ten sladký slyše,
se nemám povznést až v nadpozemské výše?
— Jsem jako rybář, jenž se řekou dává nést;
srpnová obloha plá nad ním, plná hvězd,
břehy jsou samý květ, tu a tam šeptne vlna...
Tak unášejí mě tvá snění láskyplná!

DOŇA SOL Klid však moc mrtvý je, tma příliš hluboká;
nechtěl bys, miláčku, aby se z vysoka
aspoň dvě hvězdičky na nás dva pouсмály?
Anebo aby zpěv se náhle ozval z dále?

HERNANI (*usmívaje se*)

Jaká jsi rozmarná! Vždyt ztichl před chvílí!

DOŇA SOL To byl ples. Já však chci, aby vzduch zvlhly tři trylky slavíka, jemuž sny něžná tma tká, či flétna vzdálená... Protože hudba sladká souzvukem líbezným naplní srdce nám a sborem stohlasým se rozezpívá tam. Jak šťastná byla bych!

(*Ze tmy náhle zazní vzdálený hlas rohu.*)

Bůh vyslyšel mé přání!

HERNANI (*se zachvěje, stranou*)

Ty nešťastnice!

DOŇA SOL Ach! Tvůj anděl, jenž tě chrání, vyplnil touhu mou!

HERNANI Můj strážný anděl.

(*Roh se znovu ozve. — Stranou.*)

Zas!

DOŇA SOL (*se usměje*)

Drahý, to je tvůj roh! Poznávám jeho hlas!

HERNANI Ano.

DOŇA SOL Pak podílíš se na té serenádě?

HERNANI Podílím.

DOŇA SOL Co ten ples, dávaný na zahradě, je celý proti ní! Jak ráda mám ten tón! Jak by to byl tvůj hlas!

HERNANI (*stranou*)

A zatím řve to on,

on, tygr zuřivý, pádící za kořistí!

DOŇA SOL Ach drahý Jene můj, ten souzvuk je tak čistý!

HERNANI (*strašně se vztyčí*)

Říkej mi zas jak dřív: říkej mi Hernani!

Jsem navždy s osudným tím jménem spoutaný!

DOŇA SOL (*se zachvěje*)

Co je ti?

HERNANI Stařec!

DOŇA SOL Ach můj bože, co se děje?

Co se ti stalo?

HERNANI Kmet, jenž v temnotách se směje!

Což nevidíš ho též? Jen pohled na něho!

DOŇA SOL Kmet? Stařec?

HERNANI (*ukazuje do tmy*)

Ano, tam!

DOŇA SOL (*padne na kolena*)

Pro boha živého,

řekni, co trápí tě! Pohled, mám slzy v líci!

HERNANI Váže mě přísaha...

DOŇA SOL (*nechápevě*)

Přísaha?

(*Pozoruje s úzkostí každé jeho hnutí. Hernani si náhle položí ruku na čelo.*)

HERNANI (*stranou*)

Co jí říci?

Musím ji ušetřit! (*Nahlas.*)

O čem jsem hovořil?

DOŇA SOL Říkal jsi...

HERNANI Ach, to nic! Jen bolest na pár chvil

mi rozum zastřela... Buď klidná, moje milá!

DOŇA SOL Mohu ti pomoci? Ráda bych posloužila!

(*Roh se ozve znovu.*)

HERNANI (*stranou*)

Chce, abych splnil slib! (*Hledá svou dýku.*)

Ó běda, nemám nic!

Mít aspoň dýku svou!

DOŇA SOL Trpíš, můj drahý, víc?

HERNANI Jen se mi ozývá zas v boku stará rána. (*Stranou.*)

Musím ji dostat pryč! (*Nahlas.*)

Má drahá, milovaná,

prosím, buď hodná tak a pro tu skříňku běž, kterou jsem nosíval na horách...

DOŇA SOL Vím, co chceš.

Nač potřebuješ ji?

HERNANI Je lahvička v ní s lékem

tisícím bolesti. Odplatím se ti vděkem, přineseš-li mi ji.

DOŇA SOL Jdu hned, můj nejdražší! (*Odejde dveřmi vedoucími do pokoje.*)

SCÉNA 4.

HERNANI (*sám*)

Tak přece skončí se mé štěstí v rubáši!

Ó ruko ohnivá, pišící prstem po zdi!

— Osud je dochvilný, nikdy se neopozdí... (*Upadne v hluboké, křečovitě snění; vzápětí se však z něho prudce probere.*)

Nemýlil jsem se však? Hernani, rozvahu!

(*Nahoře na schodišti náhle vyvstane Maska v černém dominu. Hernani stane jako přimrazen.*)

SCÉNA 5.

HERNANI, MASKA

MASKA „Vezmi si tento roh a měj ho za váhu mé pravdomluvnosti. Kdykoli budeš chtít, done Ruy Gomezi, ukončit moje žití, jen k ústům přilož jej — poslechnu jeho hlas.“
Za svědky mrtvé mám. — Dnes vypršel tvůj čas.
Jsi tedy připraven?

HERNANI (*tiše*)

Je to on! Jak mě děsí!

MASKA Třikrát jsem volal tě, však bez výsledku. Kde jsi?

Proč neposlechl jsi?

HERNANI

Co chceš mi? Řekni hned!

MASKA Však ty víš! Vyvol si: buď dýku, nebo jed.

Zemřeme oba dva. Věř ujištění mému.

HERNANI Budiž.

MASKA Chceš pomodlit se naposledy?

HERNANI

K čemu?

MASKA Co tedy zvolíš?

HERNANI

Jed.

MASKA (*podá Hernanimu fiolu; Hernani ji uchopí a zbledne*)

Pij, ať to skončíme.

(*Hernani přiblíží fiolu k ústům, náhle však ji odtrhne.*)

HERNANI Ach, počkej do zítřka! Splň, prosím, přání mé!

MASKA Do zítřka! Do zítřka! Hleďme, jak zpívá ptáček, jemuž dnes po ránu odzvonil umíráček!

HERNANI (*zoufale*)

Ne, neuposlechnu.

MASKA

Čekal jsem to; tím líp.

Aspoň vím, jak ti byl drahý tvůj svatý slib.

Ostatně přísahals při pouhé maličkosti,

při otci. Co to je? Mládež se dneska zproští

lehko svých závazků!

HERNANI

Můj otec! Běda mi!

MASKA Jsi krivopřísežník, uvyklý na klamy.

HERNANI Vévodo!

MASKA

Jestliže španělská šlechta dneška

své slovo nedrží, pak zbytečně tu mešká

má noha... (*Učini krok, chtěje odejít.*)

HERNANI

Zůstaň!

MASKA (*ukáže na fiolu v Hernaniho ruce*)

Pij!

HERNANI

Ó starče krvavý!

Před rájem samotným tvá msta mě zastaví!

(*Vrátí se doña Sol. Nevidí zprou Masku, která stojí vzpřímena v pozadí.*)

SCÉNA 6.

Předchozí, DOŇA SOL

DOŇA SOL Marně jsem hledala tu skříňku.

HERNANI (*stranou*)

Bože, ona!

A zrovna, běda, teď!

DOŇA SOL (*rovněž stranou*)

Snad se mi nerozstoná?

Vrávorá, a ten hlas... (*Nahlas.*)

Co ti je? Pověz hned!
Co skrýváš přede mnou v své dlani?
(*Domino strhne s tváře masku. Doña Sol pozná dona Ruy
Gomezze a zděšeně vykřikne.*)
Jakže: jed!

(*K Hernanimu.*)

Co tajíš přede mnou?

HERNANI

Nebylo, věř mi, zbylí...

DOÑA SOL Proč jsi mě obelhal?

HERNANI

Chtěl jsem tě ušetřiti.

Don Ruy mě zachránil; já za to dal mu slib,
že zemřu kdykoli.

DOÑA SOL

Žertuješ bez pochyb:

tvůj život náleží mně přece jen, můj milý! (*K donu Ruy
Gomezovi.*)

Láska mi proti všem a všemu dá dost síly,
done Ruy Gomez! V šílené odvaze
jej budu bránit!

DON RUY GOMEZ (*nehybný*)

I proti přísaze?

DOÑA SOL Přísaze? Které?

HERNANI

Mé.

DOÑA SOL (*mu ukáže svůj snubní prsten*)

Nedám nic na přísahy:

jen tímto prstenem jsi zavázán, můj drahý!

DON RUY GOMEZ (*k Hernanimu*)

Pojď!

HERNANI Pusť mě, doño Sol, prosím tě upřímně!

(*Hernani se chystá odejít. Doña Sol se snaží ho zadržet.*)

Jsem vázán přísahou; můj otec vidí mě!

DOÑA SOL (*k donu Ruy Gomezovi*)

Spíš lvici vyrvete lvíčata její mladá

nežli mně člověka, ježž nade vše mám ráda!

Neznáte doňu Sol: jen ze soucitu vás

poslušna bývala, ctíc šedivý váš vlas.

Nevinná, bojácná... Pohleďte: jaká změna!

Jak oči planou jí! Dítě? Ne, pane, žena! (*Vytrhne ze zá-
ňadří dýku.*)

Vidíte dýku mou? Ó starče šílený,
pozor, sic budete probodnut od ženy!
Říkám vám, done Ruy: mějte se na pozor!
Mám v žilách vaši krev, je plná vášně, vzdoru,
a běda, běda vám, dotknete-li se ho! (*Odhodí dýku
a vrhne se před věvodou na kolena.*)

Ach, milost, done Ruy, pro boha živého!

Jsem slabá žena jen a veškerá má síla,

již jsem se chlubil, mě náhle opustila.

Kácím se před vámi, je strašně úzko mi;

kež, strýci, hoře mé vám srdce oblomí!

DON RUY GOMEZ Doño Sol!

DOÑA SOL

Odpusťte! Jsme Španělé a často

žal strhne k hněvu nás, ač pozděj mrzí nás to.

Nebyl jste nikdy zlý; chraňte se zločinu!

Jestliže zemře on, také já zahynu!

Tolik ho miluji!

DON RUY GOMEZ (*zachmuřeně*)

Až příliš.

HERNANI

Pláče! Běda!

DOÑA SOL Ne, nesmíš zemřít, mé srdce souhlas nedá!

Ne, nechci, nechci to! (*K donu Ruy Gomezovi.*)

Ach, smilujte se s ním!

Budu vás, pane, též mít ráda!

DON RUY GOMEZ

Po něm, vím!

Myslíte, že se snad má žízeň upokojí

tím, že jí podáte odpadek lásky svojí? (*Ukáže na Herna-
ního.*)

Všechno mu náleží. — Jsem chátra lecjaká,

abych se spokojil s almužnou žebráka?

Mám v koutku čekati, pokorný, plachý, němý,

až občas laskavě váš úsměv nabídne mi?

Být vděčný za slůvko, jestliže dovolí,

aby vám splynulo se rtů? Ó nikoli!

Vždyť starci lačnému by ještě klnul tiše,

že musí házeti mu střepy prázdné číše!

Ne! Nikdy nebudu v posměch vám oběma!

Pij!

HERNANI (*k doně Sol*)

Musím poslechnout. Vždyť slovo moje má.

DON RUY GOMEZ Pij!

(*Hernani přiblíží fiolu k svým ústům. Doña Sol se mu zavěsí na paži.*)

DOÑA SOL Vyslechněte mě, při jménu Spasitele!

DON RUY GOMEZ Hrob otevřený je; nemohu čekat déle.

DONA SOL Počkej, můj nejdražší, a počkejte i vy!

Jediný okamžik! Ó, jak jste strašliví!

Dejte mi okamžik, jen okamžik, nic více,

ať mohu říci vám, já, bídná nešťastnice,

co tíží srdce mé v osudné chvíli té!

DON RUY GOMEZ (*k Hernanimu*)

Spěchám.

DOÑA SOL Jste ukrutní. Proč mě tak děsíte?

Za co mě trestáte?

HERNANI Rve srdce nářek její!

DOÑA SOL (*stále visí na Hernaniho paži*)

Musíš mě vyslechnout, protože si to přeji!

DON RUY GOMEZ (*k Hernanimu*)

Je třeba zemřít.

DOÑA SOL (*nepouští Hernaniho*)

Říkám vám oběma,

že vyslechnete mě! (*Vytrhne náhle Hernanimu fiolu s jedem.*)

Ach, konečně je má! (*Ukáže fiolu Hernanimu i překvapěnému starci.*)

DON RUY GOMEZ (*k Hernanimu*)

Vidím, že před sebou mám slabošské dvě ženy.

Křivě jsi přísahal. Buď za to zatracený.

Jdu za tvým otcem sám. Řeknu mu: Příteli,

hleď, kterak je tvůj syn podlý a zbabělý!

— Sbohem...

(*Učini několik kroků, chtěje odejít. Hernani ho zadržít.*)

HERNANI Ne, počkejte! (*K doně Sol.*)

Je pravda to, co říká.

Což ze mne učinit chceš křivopřísežníka?

Mám celý život svůj nositi na čele

osudné znamení své zrady zbabělé?

Ihned mi vrať ten jed!

DOÑA SOL (*otevře fiolu a přivoní k ní*)

Jak pronikavě voní!

Chceš? Budiž.

(*Napije se.*)

A teď ty. (*Podá zpola vyprázdňenou fiolu*

Hernanimu.)

DON RUY GOMEZ (*stranou*)

Byl určen tedy pro ni!

DOÑA SOL (*k Hernanimu*)

Pij též!

HERNANI (*k donu Ruy Gomezovi*)

Ty bídáku, vidíš, cos učinil?

DOÑA SOL Pročpak mě lituješ? Polkla jsem jen svůj díl.

HERNANI (*uchojí fiolu*)

Můj bože!

DOÑA SOL Kdybys ty se jedu napil prvý,

vypil bys jistě vše. Já ale mám v své krvi

lásku a poctivost věrného křesťana.

První jsem pila však — nebudu zklamána!

Pij, chceš-li!

HERNANI Nešťastná! Co jsi to učinila?

DOÑA SOL Cos chtěl.

HERNANI Jak strašnou smrt jsi zvolila, má milá!

(*Pozvedne fiolu k ústům.*)

DOÑA SOL (*se vrhne k němu*)

Ach, odhod nápoj ten, slyšíš, můj nejdražší!

Rozum se kalí jím a v srdce zanáší

tisícihlavou saň, jež hlodá tam a hryže!

Na hrudi leží mi nesnesitelná tíže!

Což vůbec možná jsou muka tak strašlivá?

Nepij to, miláčku! Uhoříš za živa!

HERNANI (*k donu Ruy Gomezovi*)

Hleď, starče odporný, jak trpíš! A z tvé viny!

Nemohls připravit pro doňu Sol jed jiný? (*Dopije jed*

a zahodí prázdňou fiolu.)

DOÑA SOL Co děláš?

HERNANI To, co ty.
DOŇA SOL Můj drahý, jediný,
pojď do mé náruče!

(Posadí se vedle sebe.)

Jak hrozné vteřiny!

HERNANI *(bolestně)*

Ó bože!

DOŇA SOL Utiš se! Za chvíli zapomenem
na utrpení své a dobrý bůh nám věnem
dá věčný mír a klid tam, mezi hvězdami...
Líbej mě, miláčku, líbej mě!

DON RUY GOMEZ Běda mi!

HERNANI *(slábnoucím hlasem)*

Buď požehnán ten den, kdy zřel jsem světlo světa!
Třebaže živořil jsem bídě celá léta
a třeba hlava má už cítí závratí,
jsem šťastný, neboť smím tvé líce líbat!

DON RUY GOMEZ Ó, jak jsou šťastni!

HERNANI *(hlasem stále a stále slabším)*

Pojď, má lásko! Všechno hasne...

Trpíš?

DOŇA SOL *(rovněž slábnoucím hlasem)*

Ne.

HERNANI Vidíš v tmách ty ohně čarokrásné?

DOŇA SOL Ještě ne.

HERNANI *(s hlubokým vzdechem)*

Pohleď, tam...

(Klesne k zemi.)

DON RUY GOMEZ *(pozvedne mu hlavu, která klesne zpět)*

Mrtev!

DOŇA SOL Ó nikoli!

Jen spí. Můj nejdražší, už tě nic nebolí!

(Slábnoucím hlasem.)

I já už půjdu spát. Jsem tolik unavena...
Nebuďte, pane, nás! Chci jako věrná žena
spáti mu po boku...

(Lehne si vedle Hernaniho s tváří k němu.)

Jaký to neznámý

a zvláštní pocit je!

(Klesne jí hlava.)

DON RUY GOMEZ

Mrtva! Ó, běda mi!

(Zabije se.)